

Łagów - Łagówek - Sieniawa - Żelechów - Gronów - Pożyzadło - Koryta - Niedzwiedz - Jemiołów - Kłodnica - Czyste - Kosobudzki - Zamek - Troszki - Kosobudz - Toporów

KLIMATY ŁAGOWSKIE

Tradycja - Teraźniejszość - Przyszłość

Tradition - Gegenwart - Vergangenheit

Bezpłatny, lokalny kwartalnik prywatny

Łagow, N. M. Blick zum Schloss.

Zespół redakcyjny:

R. Bryl, M. Wojecki, A. Gabryś, M. Fedorowicz, P. Biskup, J. Ganecki, P. Glogowski

Wydawca i red. naczelny:

Ryszard Bryl

Współpraca w redagowaniu pisma:

Anna Łukasiewicz, Jerzy Ganecki, Marcelina Bocheńska

Tłumaczenie tekstów z języka polskiego i języka niemieckiego:

Anna Łukasiewicz, Peter Glogowski

Autorzy zdjęć:

R. Bryl, Gazeta Wyborcza, Gazeta Lubuska, M. Kuszneruk, G. Sauer, M. Wojecki

Teksty i przedruki z innych pism:

Biuletyn Informacyjny UMiG Sulechów nr 76/2009

Gazeta Lubuska

Heimatbrief Westernberg (HBW – 29/99)

Centrum Współpracy Polsko – Niemieckiej Dom Joannitów – Sulęcín

Gazeta Wyborcza

Heimatbrief Ostenberg (HBO 2/94)

UG Łagów

Zdjęcia Łagowa / Lagow do 1945 roku ze zbiorów Muzeum Regionalnego Świebodzin

Zdjęcia Łagowa z 2009 – 2010 r. R. Bryl

Skład i wydruk wykonała firma:

Zielona Góra, al. Wojska Polskiego 108

tel. 68 459-36-34, e-mail: ksero.uz@op.pl

ISSN – 2082 – 9404

Adres Redakcji

Klimaty Łagowskie

ul. Kręta 41A/3

65-788 Zielona Góra

tel. 68 452-97-90

Spis treści

1. Region z bliskiej i dalszej okolicy – Żelechów (cz II), c.d.n.	
– Familie Selchow – G. Sauer (j. pol, . j. niem).....	2
– Co się zmienia – z ulicy i okolicy – fotoreportaż R. Bryl.....	6
2. VI – te spotkanie pol. – niem. w Łagowie – H. Sommer	
– Polnisch – deutsche Konferenz in Łagów.....	8
3. Szkoła w Łagowie 1945 – 1964 (cz. II) – Z. Masalska (opr. RB).....	12
4. Nasza Szkoła – Nasza Klasa – Ze wspomnień Sulechowian – M. Kuszneruk.....	19
5. Sulęcín-Torzým i okolice – Pliszka dzisiaj – „GL” (RB zdj.) i Z. Musiałowski.....	20
6. Z czego dumny jest Łagów – GL (RB zdj.).....	24
7. Wszyscy jadą do Łagowa – „G. Wyborcza”.....	25
8. Centrum Współpracy Polsko-Niemieckiej w Sulęcínie – R. Bryl.....	27
9. Sołtysi i Rady sołeckie w gminie Łagów UG – R. Bryl.....	29
10. Informacje Klimatów Łagowskich – R.B.....	33
11. Centrum Nurkowe – Baza – Fajnie jest w Łagowie na wodzie! R. Bryl.....	35
12. PKP – koniec stacji kolejowej ŁAGÓW – R. Bryl.....	37
– Z pamięci i wspomnień	
– Kriegskinder ‘45 – cz. II – M. Seiring.....	39

Die Geschichte der Familie Vollmar aus Selchow

Straßennamen in Schwiebus und Meseritz zu Ehren von Hermann und Jakob Vollmar

Eine Bericht von **Dr. Gert Sauer**, wohnhaft Kalvinistenweg 59, 13127 Berlin

Das Rittergut Selchow ist 70 Jahre im Besitz der Familie Vollmar gewesen. Mein Urgroßvater, Gustav Vollmar (1833-1888), hatte es 1875 gekauft und seinem Sohn, meinem Großvater Paul Vollmar (1871-1949) vererbt.

Die Familie Vollmar gehört zu den ältesten bürgerlichen Geschlechtern der Neumark, ihre Geschichte kann bis ins 16. Jh. zurückverfolgt werden. Die Vollmars waren zumeist Gutsbesitzer und haben als solche im Laufe der Geschichte einen beachtlichen Beitrag zu einer gedeihlichen wirtschaftlichen Entwicklung ihrer Heimat geleistet. Aus der Sicht unserer heutigen mobilen Gesellschaft will es uns fast unglaublich erscheinen, dass Abkömmlinge dieses alten Geschlechts über Jahrhunderte auf ihren Besitzungen ansässig geblieben sind, bis sie diese 1945 verlassen mussten.

Der erste urkundlich nachgewiesene Vorfahre der Familie, Baltzer (Balthasar) Vollmar, war Krüger (Gastwirt) in Selchow und wurde 1560 vom Johanniter-Orden in Sonnenburg mit dem Amt des Schulzen (Dorfvorsteher und Richter der niederen Gerichtsbarkeit) zu Burschen belehnt, das er zuvor gekauft hatte. Mit diesem Amt wurden 1565 auch seine Söhne und 1610 sein Enkel Jacob Vollmar belehnt. Burschen blieb seitdem bis 1945 im Besitz der Familie. Der letzte Besitzer, Wilhelm Vollmar, kaufte 1926 das Rittergut Starpel hinzu. In der fünften Generation erwarb Johann Gottfried Vollmar 1754 das Gut Langenpfehl, das ebenfalls bis 1945 im Besitz der Familie blieb. Der letzte Besitzer war Karl Ernst Vollmar. Auch Schartowsthal befand sich seit 1700 drei Generationen lang im Besitz der Familie Vollmar.

Aus der achten Generation erbte Herrmann Vollmar (1835-1886) das Gut Burglehn bei Schwiebus. Er war der Bruder meines Urgroßvaters und hat sich besonders um die Verbesserung der Lage armer und kranker Menschen in seiner engeren Heimat verdient gemacht. Nachdem seine beiden Kinder und seine Frau frühzeitig an Tuberkulose gestorben wa-

ren und er auch selbst daran erkrankt war, vererbte er auf Grund dieser bitteren Lebenserfahrung sein Rittergut Burglehn dem Kreis Züllichau-Schwiebus mit der Auflage, aus dem Pachtzins des Gutes eine „Vollmarsche Heimstätte“ für lungenkranke, arbeitsunfähig gewordene arme Menschen zu stiften. Der Kreis Züllichau-Schwiebus erfüllte dieses Vermächtnis, als infolge des 1. Weltkriegs Hunger und Krankheit die armen Schichten der Bevölkerung besonders belasteten. 1920 entstand in Trebschen die sog. Vollmar-Stiftung, eine Lungenheilstätte, die bis 1945 bestand und von Dr. Curt Schelenz geleitet wurde. Hermann Vollmar hatte der Stadt Schwiebus außerdem Teile seines Vermögens zur Unterstützung von Diakonissen und Invaliden vermacht. Die Stadt ehrte ihn, indem sie eine Straße nach ihm benannte.

Der Generation nach Jacob Vollmar (s. oben) werden Martin und Jacob Vollmar (auch Vollmer) zugeordnet, die im 17. Jh. einen Meseritzer Zweig der Familie begründeten, aus dem vorwiegend Tuchmacher hervorgegangen sind. Der bekannteste von ihnen war der Tuchkaufmann Johann Jakob Vollmar (Vollmer) (1752-1836). Dass Meseritz im 18. und zu Beginn des 19. Jh. im osteuropäischen Tuchhandel eine zentrale Bedeutung erlangte, soll im Wesentlichen sein Verdienst gewesen sein. Die mit seinem Qualitätssiegel gekennzeichneten Waren sollen bis nach China geliefert worden sein. Er hinterließ ein reiches Erbe, von dem allein seine Vaterstadt 90 000 Taler für soziale Zwecke erhielt. Eine Straße trug in Meseritz seinen Namen.

Nun wieder zu meinem Großvater Paul Vollmar: Er war 17 Jahre alt, als sein Vater starb. Nachdem er eine juristische Ausbildung abgeschlossen und promoviert hatte, übernahm er um 1900 die Leitung des Selchower Gutes, wobei er stets einen Gutsinspektor an seiner Seite hatte. 1903 heiratete er meine Großmutter Margarethe Vollmar.

In preußischer Tradition erzogen und wie die meisten ost-

elbischen Gutsbesitzer konservativ eingestellt, hatte er mit dem Nationalsozialismus nichts im Sinn. So war er weder der Partei noch einer ihrer Organisationen beigetreten. Seine distanzierte Haltung zum NS-Regime hatte zur Folge, dass er nach und nach seine Ehrenämter im Kreis und Heimatort als langjähriger Kreistagsabgeordneter, Amtsvorsteher (Landrat), Gemeinderat und Schulvorstand aufgeben musste. Sein Sohn Leo Vollmar, der das Gut einmal übernehmen sollte, hatte seine Ausbildung als Land- und Volkswirt abgeschlossen und promoviert, als er zum Kriegsdienst eingezogen wurde. Er starb 1942 an der Ostfront an den Folgen einer Verwundung.

Am 29. Januar 1945 verließen meine Großeltern mit Pferd und Wagen Selchow, weil die Front bedrohlich näher gerückt war. Sie kamen zunächst nach Frankfurt/Oder, wo ihre Tochter Erika Sauer mit uns Kindern, meiner Schwester und mir wohnte. Von hier fuhren wir zuerst nach Schenkendorf bei Königswusterhausen, wo wir bei dem langjährigen Wirtschaftsberater meines Großvaters Aufnahme fanden, später zu Bekannten nach Babelsberg, wo wir den Einmarsch der Russen erlebten.

Es war wohl eine Ausnahme, dass mein Großvater mit seiner Familie nur wenige Tage nach Beendigung des Krieges auf sein Gut zurückgekehrt ist. Er war der Ansicht, so seinen Besitz am ehesten bewahren und das Gut wieder bewirtschaften zu können. Dass die Neumark an Polen fallen würde, hatten wir in Babelsberg nicht einmal gerüchtweise erfahren. Erst als wir am 13. Mai in Frankfurt Station machten, erfuhren wir, dass es in dem östlich der Oder gele-

Aufnahme von Dr. Paul Vollmar nach 1945, Foto: Gert Sauer

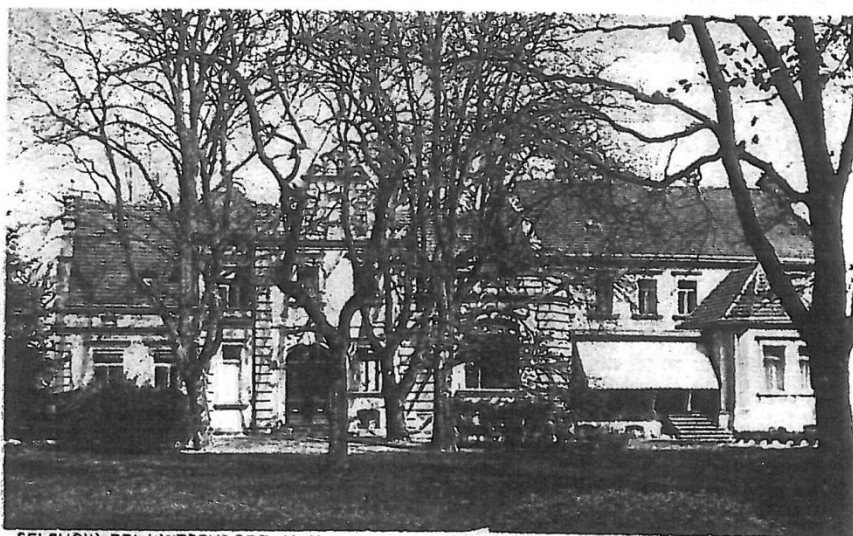
vollen Fahrt in Selchow eintrafen, war das großelterliche Haus von den Russen besetzt, wir konnten aber im Haus der Familie Jensch Unterkunft finden. Zu unserem Erstaunen bot der russische Kommandant meinem Großvater an, sich Bücher aus seinem Haus bringen zu lassen. Am 9. Juni kam ein russischer Offizier zu uns und riet meinem Großvater, sich zu verstecken. Doch bevor er dies hätte tun können, stand schon der polnische Bürgermeister vor der Tür und forderte meinen Großvater auf, mit ihm zum russischen Kommandanten

zu kommen. Von dort kam er aber nicht zurück, auch erhielten wir keinerlei Bescheid über seinen Verbleib.

Am 14. Juni verließen wir Selchow im Morgengrauen mit einem Handwagen und begaben uns nach einer Zwischenstation in Neu Lagow nach Topper zum Bahnhof, wo uns zwei Tage später ein Güterzug nach Frankfurt mitnahm. Hier mussten wir uns eine Wohnung suchen, da unsere alte ausgebrannt war.

Anfang September erhielten wir ein Lebenszeichen von meinem Großvaters aus Berlin. Meine Großmutter war zu dieser Zeit an einer Rippenfellentzündung erkrankt, die wegen fehlender Medikamente nicht ausgeheilt werden konnte und an der sie am 20. Oktober starb. Tragischerweise traf mein Großvater einen Tag nach ihrem Tod bei uns ein.

Erst dann erfuhren wir Näheres darüber, was sich seit seiner Festnahme in Selchow zugetragen hatte: Nach einem sinnlosen Verhör, in dem es um den Verbleib von Spiritus und

SELCHOW BEI WUTSCHDORF, N.-M.

Das Gutshaus, auch Schloß genannt, in Selchow Postkarte etwa 1938, Gert Sauer

genen Teil der Stadt, dem heutigen Slubice, bereits einen polnischen Bürgermeister gab. Dass mein Grossvater dennoch an seinem Vorhaben festhielt, hat sich als fataler Irrtum erwiesen, den wir teuer bezahlen mussten.

Als wir am 14. Mai nach einer gefahr-

Schmuck ging, wurde er auf einem Lastkraftwagen abtransportiert und bis in die Gegend südlich von Berlin gefahren, in einen Stall gesperrt und am nächsten Tag kommentarlos wieder freigelassen. Zu Fuß machte sich nun der 74-Jährige auf den Weg nach Schenkendorf, wo er einige Wochen bei seinem Wirtschaftsberater bleiben konnte. Später wurde er von Verwandten in Berlin aufgenommen, die in einem der neu gebildeten Westsektoren wohnten. Da es noch keinen normalen Postverkehr gab, gelang es ihm erst im September, mit seiner Familie in Frankfurt in Kontakt zu kommen.

Bei der Umstellung auf total veränderte Lebensverhältnisse in den schweren Nachkriegsjahren hat mein Großvater eine erstaunliche Anpassungsfähigkeit bewiesen. Geholfen hat ihm dabei sicher auch seine ihm anerzogene Bescheidenheit, die er uns Kindern - oft genug ermahmend mit dem Zitat „In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister“ - weiterzugeben versuchte.

Quellen: - Die Familie Vollmar 324 Jahre im Sternberger Land, Frankfurter Oderzeitung, 30. 6. 1934.

- Koenig, Bernhard (Hg.): Deutsches Geschlechterbuch. Genealogisches Handbuch bürgerlicher Familien. Bd. 93: Neumärkisches Geschlechterbuch. Bd. 1. Görlitz 1936.

- Schelenz, Curt: Das Gut Burglehn, Heimatgeschichtliche Blätter für den Kreis Züllichau- Schwiebus, Nr. 6. 1973.

- Becker, Paul: Geschichte der Stadt Meseritz, Meseritz 1930.

Historia rodziny Vollmar z Żelechowa

Nazwy ulic w Świebodzinie i Międzyrzeczu ku czci Hermanna i Jakoba Vollmar

Relacja dr Gert Sauer, zam. na ul. Calvinistenweg 59, 13127 Berlin

Żelechów jako dobra rycerskie był przez 70 lat w posiadaniu rodziny Vollmar. Mój pradziadek, Gustav Vollmar (1833-1888), kupił go w 1875 i przekazał w spadku swojemu synowi, mojemu dziadkowi Paulowi Vollmar (1871-1949).

Rodzina Vollmar należy do najstarszych rodów szlacheckich Nowej Marchii, jej historię można prześledzić od XVI wieku. Vollmarowie w większości byli posiadaczami ziemskimi i jako tacy z biegiem historii przyczynili się do korzystnego rozwoju gospodarczego swojej ojczyzny.

Z punktu widzenia naszego obecnie mobilnego społeczeństwa wydaje się prawie nie do pomyślenia, że potomkowie tego starego rodu przez wieki mieszkali na swoich posiadłościach, do czasu aż w roku 1945 musieli je opuścić.

Pierwszy, udokumentowany przodek rodziny, Balzer (Balthasar) Vollmar, był restauratorem w Żelechowie a w 1560r. zakon Joannitów w Słońsku nadał mu tytuł sołtysa (przewodniczącego wioski i sędziego niższego szczebla wymiaru sprawiedliwości) wsi Boryszyn, którą wcześniej kupił. Ten tytuł w roku 1565 otrzymali również jego synowie a w 1610 jego wnuk Jakob Vollmar. Od tego czasu do 1945 Boryszyn pozostał w posiadaniu rodziny. Ostatni właściciel, Wilhelm Vollmar, w 1926 dokupił dobra rycerskie, jakimi było Staropole. W piątym pokoleniu Johann Gottfried Vollmar w 1754r. nabył Wielowieś, która również do 1945 pozostała w posiadaniu rodziny. Ostatnim właścicielem był Karl Ernst Vollmar. Również Czartów od 1700r. przez trzy pokolenia był w posiadaniu rodziny Vollmar.

Z ósmego pokolenia Herrmann Vollmar (1835-1886) odziedziczył dobra pod Świebodzinem. Był on dziadkiem mojego pradziadka i zasłużył się szczególnie polepszeniu sytuacji biednych i chorych ludzi w jego bliskim otoczeniu. Po tym jak jego dwoje dzieci i żona przedwcześnie zmarli na gruźlicę, na którą on sam też był chory, w wyniku

przykrych doświadczeń życiowych swoje dobra rycerskie pozostawił w spadku powiatowi sulechowsko-świebodzińskiemu wraz z zobowiązaniem, ufundowania z czynszu dzierżawnego z majątku „Vollmarsche Heimstätte” (miejsca schronienia im. rodziny Vollmar) dla chorych na płuca, niezdolnych do pracy biednych ludzi. Powiat sulechowsko-świebodziński spełnił tę ostatnią wolę, gdy wskutek I wojny światowej głód i choroby szczególnie ciążyły biednym warstwom społecznym. W 1920 powstała w Trzebiechowie tzw. Fundacja Vollmarów, lecznica dla chorych na płuca, która istniała do 1945 i prowadzona była przez dr Curta Schelenza. Poza tym Herrmann Vollmar zapisał miastu w spadku część swojego majątku w celu wsparcia diakonis i inwalidów. Miasto uhonorowało go nazywając jego imieniem jedną z ulic.

Pokoleniu po Jacobie Vollmar (patrz wyżej) przypisani zostali Martin i Jacob Vollmar (również Vollmer), którzy w XVII w. założyli międzyrzecką gałąź rodziny, z której głównie wywodzili się sukiennicy. Najbardziej znanym spośród nich był kupiec sukien Johann Jakob Vollmar (Vollmer) (1752-1836). Fakt, iż Międzyrzecz w XVIII w. i na początku XIX w. zyskał centralne znaczenie w handlu sukniami w Europie wschodniej, w dużej mierze był jego zasługą. Opatrzona pieczęcią jakości towary trafiały prawdopodobnie aż do Chin. Pozostawił bogaty spadek, z którego już samo jego miasto rodzinne otrzymało 90 000 talarów na cele socjalne. Jedna z ulic w Międzyrzeczu opatrzona była jego nazwiskiem.

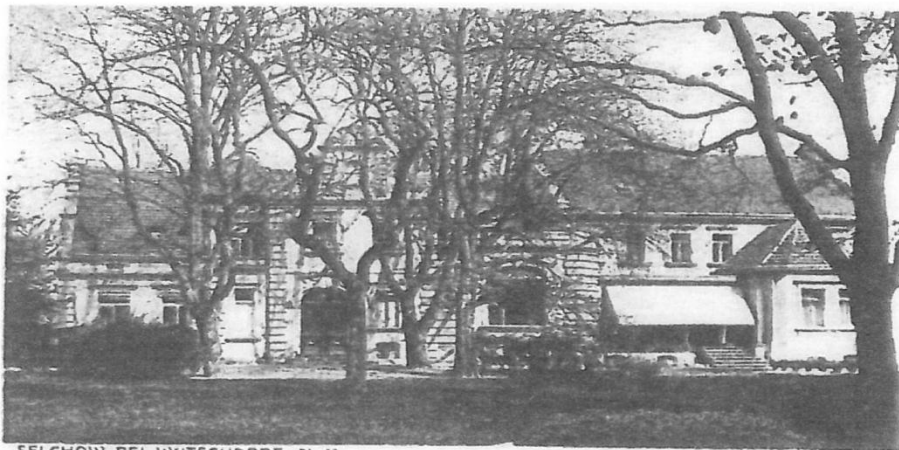
Wracając do mojego dziadka Paula Vollmara: miał 17 lat, gdy zmarł jego ojciec. Po tym, jak zakończył edukację prawniczą i doktoryzował się, około roku 1900 przejął kierownictwo nad majątkiem żelechowskim, przy czym ciągle miał u swego boku inspektora majątkowego. w 1903 r. ożenił się z moją babcią Margarethe Vollmar.

Wychowany w pruskiej tradycji i jak większość posiadaczy ziemskich po wschodniej stronie Łaby

nastawiony konserwatywnie, nie miał nic do czynienia z narodowym socjalizmem. Nie przystąpił ani do partii ani do żadnej z jej organizacji. Jego zdystansowane nastawienie do reżimu narodowo socjalistycznego przyczyniło się do tego, że stopniowo musiał rezygnować ze swoich urzędów honorowych w powiecie i rodzinnej miejscowości jako wieloletni poseł w radzie powiatu, kierownik urzędu (starosta), radny gminy oraz członek zarządu szkoły. Jego syn Leo Vollmar, który miał kiedyś przejąć majątek, zakończył swoje kształcenie jako rolnik-ekonomista i doktoryzował się, został powołany do służby wojskowej. Zmarł w 1942 na froncie wschodnim na skutek ran.

29 stycznia 1945r. moi dziadkowie wozem zaprzężonym w konia opuścili Żelechów, ponieważ front zbliżał się niebezpiecznie. Trafili najpierw do Frankfurtu nad Odrą, gdzie mieszkała ich córka Erika Sauer z nami, dziećmi, z moją siostrą i ze mną. Stąd pojechaliśmy najpierw do Schenkendorf koło Königswustenhausen, gdzie znaleźliśmy schronienie u długoletniego doradcy ekonomicznego mojego dziadka, później pojechaliśmy do znajomych do Babelsberga, gdzie przeżyliśmy wkroczenie Rosjan. To chyba był wyjątek, że mój dziadek ze swoją rodziną zaledwie kilka dni po zakończeniu wojny wrócił do swojego majątku. Był zdania, że musi jak najwcześniej zacząć chronić swojej posiadłości i znów zarządzać majątkiem. Niejednokrotnie słyszeliśmy w Babelsbergu pogłoski, że Nowa Marchia stała się własnością

Majątek, zwany także zamkiem w Żelechowie Poczłtówka z ok. 1938, Gert Sauer

Zdjęcie dr Paula Vollmara po 1945, Zdj. Gert Sauer

Polski. Dopiero 13 maja, gdy przebywaliśmy we Frankfurcie, dowiedzieliśmy się, że w położonej po wschodniej stronie Odry części miasta, obecnych Słubicach, był już polski burmistrz. Fakt, iż mój dziadek trzymał się swojego planu, okazał się fatalną

pomyłką, za którą musieliśmy słono zapłacić.

Gdy 14 maja po niebezpiecznej podróży dotarliśmy do Żelechowa, dom dziadka zajęty był przez Rosjan, znaleźliśmy jednak nocleg w domu rodziny Jensch. Ku naszemu zdziwieniu rosyjski komendant pozwolił mojemu dziadkowi, zabrać książki ze swojego domu. 9 maja przyjechał do nas rosyjski oficer i poradził mojemu dziadkowi, żeby się ukryć. Zanim jednak mógł on to uczynić, przed drzwiami stał już polski burmistrz, który rozkazał mojemu dziadkowi, by udał się wraz z nim do rosyjskiego

komendanta. Stamtąd jednak nie wrócił a my nie otrzymaliśmy też żadnej informacji o tym, gdzie się znajdował.

14 czerwca wczesnym rankiem pchając przed sobą wózek ręczny opuściliśmy Żelechów, udając się po krótkim postoju w Łagówku do dworca w Toporowie, skąd dwa dni później pociąg towarowy zabrał nas do Frankfurtu. Tu musieliśmy znaleźć sobie nowie mieszkanie, gdyż nasze stare zostało spalone.

Na początku września dostaliśmy z Berlina wiadomość od mojego dziadka. Moja babcia w tym czasie miała zapalenie płuc, którego w wyniku braku lekarstw nie dało się wyleczyć. Babcia zmarła 20 października. Niestety dziadek dotarł do nas dzień po jej śmierci.

Dopiero wtedy dowiedzieliśmy się czegoś więcej o tym, co działo się z nim po aresztowaniu w Żelechowie: Po pozbawionym sensu przesłuchaniu, w czasie którego chodziło o wskazanie miejsca ze spirytusem i biżuterią, odtransportowano go ciężarówką w południową okolicę Berlina, zamknięto

w stajni a następnego dnia wypuszczono bez żadnego komentarza. Pieszko udał się ten 74-letni mężczyzna do Schenkendorf, gdzie kilka tygodni mógł pozostać u swojego doradcy ekonomicznego. Później gościnnie zapewnili mu krewni w Berlinie, którzy mieszkali w jednym z nowo utworzonych zachodnich sektorów. Ponieważ nie było jeszcze normalnie funkcjonującego obrotu pocztowego, udało mu się dopiero we wrześniu nawiązać kontakt z rodziną we Frankfurcie.

W czasie zmiany na zupełnie inne warunki życia w ciężkim latach powojennych mój dziadek wykazał się zdumiewającą zdolnością przystosowywania się. Pomogła mu w tym z pewnością jego wyuczona skromność, którą – przytaczając często cytując „Dopiero w ograniczeniu widać mistrza” – próbował przekazać nam, dzieciom.

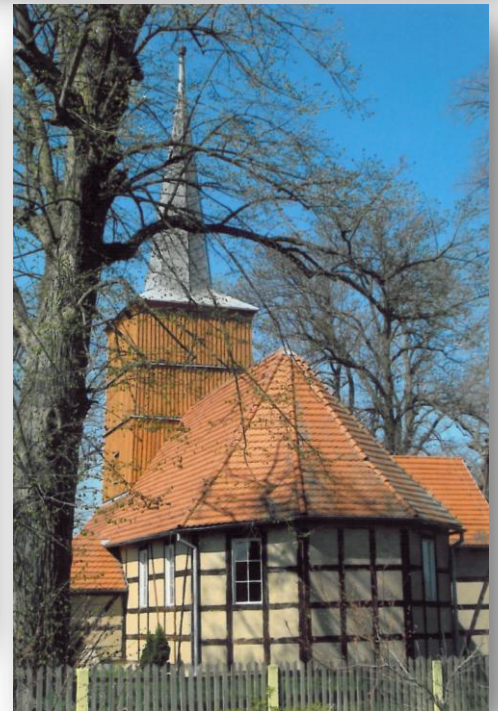
Źródła: - Rodzina Vollmar 324 lata na Ziemi Torzyskiej, Frankfurter Oderzeitung, 30. 6. 1934.

- Koenig, Bernhard (Wyd.): Niemiecka księga rodów, genealogiczna księga rodzin mieszczańskich. Tom 93: Nowomarchijska księga rodów, tom 1 Görlitz 1936.

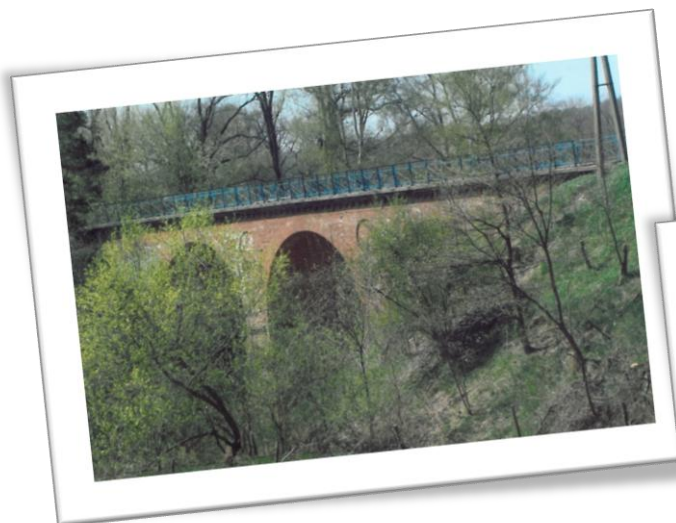
- Schelenz, Curt: Majątek ziemski, Historia stron rodzinnych, Zapiski z powiatu sulechowsko-świebodzińskiego, nr 6 1973.

- Becker, Paul: Historia miasta Międzyrzecz, Międzyrzecz 1930

Z ulicy i okolicy - Żelechów

Z ulicy i okolicy - Żelechów

Zdj. R. Bryl / M. Wojecki

Polnisch-deutsche Konferenz in Lagow (Konferencja polsko – niemiecka)

Bericht und **Gedächtnisprotokoll** zur Sitzung der polnisch-deutschen Arbeitsgruppe am 09.Mai 2011 im Kulturhaus der Gemeinde Lagow

Anwesend waren als Vertreter der Gemeinde wieder der Bürgermeister Herr Ryszard Oleszkiewicz, teilweise auch seine Stellvertreterin; ebenfalls die Gemeindeforscherin für Kultur, Frau Bogusława Woźniak, als Vertreter der „Sozialkulturellen Gesellschaft der Deutschen Minderheit in Grünberg“ Herr Bolesław Bernaczek, als Vertreter dieser Gesellschaft in Lagow Herr Uwe Adam und als Herausgeber der Zeitschrift „Klimaty Lagowskie“ Herr Ryszard Bryl. Als interessierte Einwohnerin war wieder Frau Mirosława Camer dabei, die auch diesmal dankenswerter Weise die sicher nicht leichte Arbeit als Dolmetscherin leistete, dabei durch ihren Mann Andrej und durch Herrn Peter Glogowski unterstützt wurde. Da zu unserer großen Überraschung die Veranstaltung als **polnisch-deutsche Konferenz** im Jahres-Terminkalender der Gemeinde öffentlich bekannt gemacht worden war (siehe Foto), fanden sich noch etwa gut ein Dutzend ältere und jüngere Einwohner Lagows ein, die alle in einer Anwesenheitsliste erfasst wurden.

Von deutscher Seite waren wieder wie in den bisherigen Zusammenkünften Frau Christa Weidlich aus Potsdam, Frau Annita Müller-Zajonczek und ihr Mann aus Ostfildern, Herr Jörg Lüderitz aus Frankfurt. a. d. O / Lagow, zugleich Beiratsmitglied im Vorstand des Heimatkreises Oststernberg, und der Berichterstatter Helmut Sommer aus Berlin dabei.

Vor Beginn der Sitzung versammelten und begrüßten sich die meisten Teilnehmer im Vorraum des Sitzungsraumes, in dem Frau Woźniak viel Informationsmaterial zur Anschauung, z. T. auch zum Mitnehmen, ausgelegt hatte. Zu unserer Überraschung erschienen hier auch eine Reporterin und ein Kameramann des polnischen Fernsehens (drittes Programm) zu Aufnahmen und Interviews; zugleich wurde bekannt gegeben, dass noch am

selben Abend über die Veranstaltung im Regionalprogramm berichtet werden würde.

Interviewt wurden dann der Herr Bürgermeister, Herr Bernaczek und Frau Annita Müller-Zajonczek zu den Themen des Treffens. Tatsächlich konnten wir diese Aufnahmen dann am Abend auch im Fernsehen anschauen.

Wie vorgesehen eröffnete der Herr Bürgermeister um 12:00 Uhr die Veranstaltung im Nebenraum, in dem Raum, in dem zu unserer Zeit die oberen Klassen 5 – 8 ihren Unterrichtsraum hatten. Er begrüßte alle Teilnehmer, darunter besonders herzlich uns als die Freunde aus Deutschland und alle neu hinzu Gekommenen, stellte die meisten der Versammlung vor. Eine formelle Tagesordnung war nicht vereinbart; Schwerpunkt der Versammlung sollte die Begegnung zwischen den jetzigen und den ehemaligen Bewohnern sein, Themen der Gespräche wie schon in den drei vergangenen Zusammenkünften das auf dem ehemaligen deutschen Friedhof geplante „Lapidarium“ und der „Raum des Erinnerns“. In seiner Begrüßung forderte der Bürgermeister „alle Lagower“ auf, vor allem an diesem Projekt aktiv teilzunehmen.

Anschließend teilte Herr Bernaczek mit, dass er und seine Mitarbeiter weiter für das Projekt Lapidarium tätig sind; inzwischen haben sie aus Archiven in Deutschland Informationen über die Belegungen des Friedhofs erhalten, die uns demnächst zugänglich gemacht werden könnten; außerdem könne auch das geplante Hinweisschild bald aufgestellt sein.

Sodann ergriff Frau Annita Zajonczek-Müller das Wort und gab weitere Erläuterungen zu dem Projekt „Kinder in Lagow“ als erstes gemeinsames Ausstellungsthema für den Raum des Erinnerns. Sie stellte einige mitgebrachte Beispiele vor und warb

um rege Teilnahme bei den anwesenden „jetzigen“ Lagowern.

In meiner Erwiderung zur Begrüßung des Bürgermeisters ging ich auf die Geschichte des Raumes ein, in dem wir saßen: Am gleichen Tage vor 99 Jahren, also am 9. Mai 1912, fand die Grundsteinlegung der für Lagow damals neuen Schule statt, was wir durch Dokumente erfahren hatten, die bei der Renovierung des Gebäudes im November 1987 gefunden worden waren. Wir hatten zusammen mit unserem Heimatfreund Emil Schulz im Oststernberger Heimatbrief Heft Nr.1/1996 darüber berichtet. Kopien dieser Dokumente, Handschriften des damaligen Lehrers Herrn Calsow, dem Nachfolger von Herrn Domagk, hatte ich mitgebracht und konnte sie jetzt als mögliche Objekte für den „Raum des Erinnerns“ präsentieren. Auch ich stellte weitere mitgebrachte Fotobeispiele kurz vor.

In den folgenden Gesprächen, die durch die immer wieder notwendigen oft langwierigen Übersetzungen viel Zeit in Anspruch nahmen, kam naturgemäß erneut die Frage der Weiterarbeit und Betreuung vor Ort zur Sprache. Es konnten drei Personen unter den jetzigen Bewohnern gefunden werden, die sich um die Sammlung und Weiterbearbeitung des Ausstellungsmaterials kümmern wollen. Frau Wanda Cichocka-Nowaczek und Herr Józef Jackiewicz, die beide zu den ersten neuen Einwohnern nach 1945 zählen, und Frau Alicja Radisek, die bereits vor 10 Jahren in dem damaligen kleinen Museum und in der Arbeitsgruppe um Frau Dr. Irena Sinicka-Szeja für die gleiche Sache aktiv war.

Herr Jackieitz, der als kleiner Junge 1946 nach Lagow gekommen war, damals als „Umgesiedelter“ aus Ostpolen, hatte selbst einige Dokumente aus seiner Vergangenheit mitgebracht, die er kurz vorstellte. An diese neuen Mitglieder der Arbeitsgruppe übergaben wir alle unsere Materialien, verbunden mit der Bitte, die notwendige Übersetzungsarbeit zu leisten – aber auch mit der Bitte, unter den jetzigen Bewohnern weitere zu finden, die sich aktiv beteiligen wollen.

Die Versammlung, in der wir alle durch Kaffee, Tee und Gebäck verwöhnt worden waren, löste sich auf mit der Verabredung, noch gemeinsam den künftigen „Raum des Erinnerns“ zu besuchen, um dort vielleicht konkret über die Gestaltung der künftigen Ausstellungen zu sprechen. Der Besuch fand dann auch statt, konkrete Gespräche kamen aber nur noch in interessanten Einzelgesprächen zustande.

Vor der Verabschiedung überreichte Frau Zajonczek-Müller dem Bürgermeister und der Stadtsekretärin je eine gute Flasche Sekt der Weinkellerei Esslingen aus ihrer schwäbischen Heimat und bedankte sich damit noch einmal ganz herzlich für die in Gang gekommene gute Zusammenarbeit.

Am nächsten Tag hatten wir vor unserer Abreise noch einmal Gelegenheit, mit dem Herrn Bürgermeister zu sprechen. Dabei wurde wieder deutlich, wie groß das Interesse auf beiden Seiten an einer gedeihlichen und erfolgreichen Zusammenarbeit ist. In diesem Gespräch wurde als vorläufiger Plan beschlossen, am Eingang zum Friedhof / Lapidarium einen Stein aufzustellen, der an die dort Ruhenden erinnern und ihrer gedenken soll. Der Gedanke wurde von uns an Herrn Bernaczek weiter gegeben, der das Projekt Lapidarium betreut.

Ein neuer Termin für die Zusammenkunft der Arbeitsgruppe wurde nicht vereinbart. Es sollte abgewartet werden, bis erste Ergebnisse der Arbeiten in Lagow vorliegen. Die Koordination der Zusammenarbeit soll weiter über das Gemeindeamt Lagow laufen, hier noch einmal alle Anschriften:

Frau Bogusława Woźniak, (Gemeinde Lagow)
Urząd Gminy Łagów, ul.1 Lutego 7,
Pl 66-220 Łagów, Tel. 0048 68 341 2186,
e-mail: lagow@zgwrp.org.pl

Kontakte und Anfragen aus Deutschland weiter an

Frau Annita Zajonczek-Müller, Lindenstr. 25, 73760
Ostfildern, 711 349 588,
e-mail annita.zajonczek.mueller@t-online.de
oder
Herr Helmut Sommer, Gruberzeile 9, 13593 Berlin,
030 361 53 04, e-mail hebriso@alice-dsl.net

Anmerkung: Die hier eingblendeten Fotos sind alle von Herrn Ryszard Bryl, bzw. vom Autor.

**Helmut Sommer,
Berlin**

Polsko-niemiecka konferencja w Łagowie

Relacja i **protokół pamięciowy** z posiedzenia polsko-niemieckiej grupy roboczej dnia 9 maja 2011r. w Domu Kultury Gminy Łagów.

Obecni byli jako przedstawiciele gminy znów wójt Pan Ryszard Oleszkiewicz, częściowo także jego zastępczyni; także inspektor gminy ds. Kultury pani Bogusława Woźniak, jako przedstawiciel „Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Mniejszości Niemieckiej w Zielonej Górze” pan Bolesław Bernaczek, jako przedstawiciel tego towarzystwa w Łagowie pan Uwe Adam i jako wydawca czasopisma „Klimaty Łagowskie” pan Ryszard Bryl. Jako zainteresowana obecna była znów mieszkanka pani Mirosława Carmer, która również tym razem na szczęście pełniła z pewnością niełatwą funkcję tłumaczki, wspierana przez męża Andreja i pana Petera Glogowskiego. Ponieważ ku naszemu wielkiemu zdziwieniu impreza ta ogłoszona została publicznie w terminarzu rocznym gminy jako **polsko-niemiecka konferencja** (patrz zdjęcie), przybyło również wielu starszych i młodszych mieszkańców Łagowa, którzy wszyscy zostali wpisani na listę obecnych.

Ze strony niemieckiej podobnie jak na dotychczasowych spotkaniach obecni byli: pani Christa Weidlich z Poczdamu, pani Annita Müller-Zajonzek i jej mąż z Ostfildern, pan Jörg Lüderitz z Frankfurtu nad Odrą/ Łagów, jednocześnie członek rady doradczej w zarządzie koła miłośników Oststernberg, oraz protokolant Helmut Sommer z Berlina.

Przed rozpoczęciem posiedzenia większość uczestników zebrała się i przywitała przed pomieszczeniem, w którym miało odbyć się posiedzenie, gdzie pani Woźniak umieściła do wglądu wiele materiałów informacyjnych, częściowo można było także wziąć je ze sobą. Ku naszemu zdziwieniu pojawili się tu także reporterka i operator kamery polskiej telewizji (Program Trzeci) w celu nagrania i przeprowadzenia wywiadu; jednocześnie poinformowano, że jeszcze

tego samego wieczoru w programie regionalnym pojawi się relacja z tej imprezy.

Później przeprowadzono wywiady na temat spotkania z wójtem, panem Bernaczkiem i panią Annitą Müller-Zajonzek. Faktycznie mogliśmy potem wieczorem obejrzeć te nagrania w telewizji.

Tak jak zaplanowano pan wójt rozpoczął imprezę o godzinie 12:00 w pomieszczeniu, w którym za naszych czasów klasy wyższe 5 – 8 miały lekcje. Przywitał serdecznie wszystkich uczestników, w tym szczególnie nas jako przyjaciół z Niemiec i wszystkich nowo przybyłych, przedstawił wszystkich uczestników zebrania. Nie ustalono formalnego porządku obrad; głównym punktem zebrania miało być spotkanie obecnych i dawnych mieszkańców, tematami rozmów tak jak podczas trzech ostatnich spotkań planowane na dawnym niemieckim cmentarzu „Lapidarium” oraz „Izba Pamięci”. W czasie swojej mowy powitalnej wójt wezwał „wszystkich Łagowian” do aktywnego uczestniczenia szczególnie w tym projekcie.

Następnie pan Bernaczek poinformował, że wraz ze swoimi współpracownikami nadal zajmuje się projektem lapidarium; w międzyczasie otrzymali oni informacje z archiwum w Niemczech na temat cmentarza, które następnie zostały nam udostępnione; poza tym wkrótce będzie mogła być wystawiona planowana tablica informacyjna.

Następnie głos zabrała pani Annita Zajonzek-Müller i skomentowała projekt „Kinder in Lagow” („Dzieci w Łagowie”), pierwszy wspólny temat wystawy w „Izbie Pamięci”. Przedstawiła kilka przyniesionych ze sobą przykładów i nakłaniała przybyłych na spotkanie „obecnych” Łagowian do aktywnego udziału.

W mojej odpowiedzi na mowę powitalną wójta poruszyłem kwestię historii pomieszczenia, w którym siedzieliśmy: tego samego dnia przed 99 laty, a więc 9 maja 1912, położony został kamień węgielny nowej wtedy szkoły w Łagowie, czego mogliśmy się dowiedzieć z dokumentów, które odnaleziono podczas remontu budynku w listopadzie 1987r. Relacjonowaliśmy to razem z naszym przyjacielem ze stron ojczystrych Emilem Schulzem w Oststernberger Heimatbrief Nr.1/1996. Kopie tych dokumentów, rękopisy ówczesnego nauczyciela pana Calsow, następcy pana Domagka, przywoziłem ze sobą i mogłem je teraz zaprezentować jako możliwe przedmioty do „Izby Pamięci”. Ja również przedstawiłem krótko przywiezione ze sobą przykłady zdjęć.

W kolejnych rozmowach, które poprzez ciągle niezbędne często długie tłumaczenia zajęły dużo czasu, na nowo została omówiona kwestia dalszej pracy i opieki na miejscu. Wśród obecnych mieszkańców znalazły się trzy osoby, które zechciały troszczyć się zbiorami i opracowywaniem materiałów wystawowych. Pani Wanda Cichocka-Nowaczek i pan Józef Jackiewicz, którzy należą do pierwszych nowych mieszkańców po 1945r., i pani Alicja Padiasek, która dla tej samej sprawy aktywnie udzielała się już przed 10 laty w ówczesnym małym muzeum i w grupie roboczej pani dr Ireny Sinickiej-Szeja.

Pan Jackiewicz, który jako mały chłopiec przybył do Łagowa w 1946r., wtedy jako „przesiedleńca” ze wschodniej Polski, przyniósł ze sobą kilka dokumentów ze swojej przeszłości, które krótko zaprezentował. Wszystkie nasze materiały przekazaliśmy tym nowym członkom Grupy Roboczej wraz z prośbą o dokonanie niezbędnych tłumaczeń, – ale również z prośbą, by wśród obecnych mieszkańców szukać nowych osób, które chciałyby aktywnie działać.

Spotkanie, podczas którego wszyscy byliśmy rozpieszczani kawą, herbatą i ciastem, zakończyło się decyzją, by jeszcze wspólnie zobaczyć przyszłą „Izbę Pamięci”, by tam być może konkretnie porozmawiać o tworzeniu przyszłych wystaw. Potem odbyła się wizyta w „Izbie Pamięci”, ale do konkretnych rozmów doszło tylko w pojedynczych interesujących przypadkach.

Przed pożegnaniem pani Zajonzek-Müller podarowała wójtowi i pani z biura promocji miasta po butelce wina musującego z winiarni w Esslingen ze swojej ojczyzny w Szwabii i jeszcze raz serdecznie podziękowała za rozpoczętą dobrą współpracę.

Następnego dnia przed odjazdem mieliśmy jeszcze raz okazję porozmawiać z panem wójtem. Wtedy to z obu stron wyraźnie dało się odczuć duże zainteresowanie owocną i pomyślną współpracą. W czasie tej rozmowy podjęto wstępny plan, by przy wejściu na cmentarz / lapidarium ustawić kamień, który przypominałby i upamiętniał spoczywające tam osoby. Pomysł przekazaliśmy panu Bernackowski, który zajmuje się projektem związanym z lapidarium.

Nie ustalono nowego terminu spotkania Grupy Roboczej. Należy poczekać, aż pojawią się pierwsze rezultaty prac w Łagowie. Koordynacja współpracy ma nadal przebiegać przy wsparciu Urzędu Gminy Łagów, tu jeszcze raz wszystkie adresy:

Pani Bogusława Woźniak, (Gmina Łagów)
Urząd Gminy Łagów, ul.1 Lutego 7,
Pl 66-220 Łagów, Tel. 0048 68 341 2186,
e-mail: lagow@zgwrp.org.pl

Kontakt i pytania z Niemiec kierować na adres

Frau Annita Zajonzek-Müller, Lindenstr. 25,
73760 Ostfildern, 711 349 588,
e-mail annita.zajonzek.mueller@t-online.de
lub
Herr Helmut Sommer, Gruberzeile 9, 13593
Berlin, 030 361 53 04, e-mail hebriso@alice-dsl.net

Uwaga: Wszystkie zdjęcia, które zostały tu umieszczone, pochodzą od pana Ryszarda Bryła, względnie od autora.

**Helmut Sommer,
Berlin**

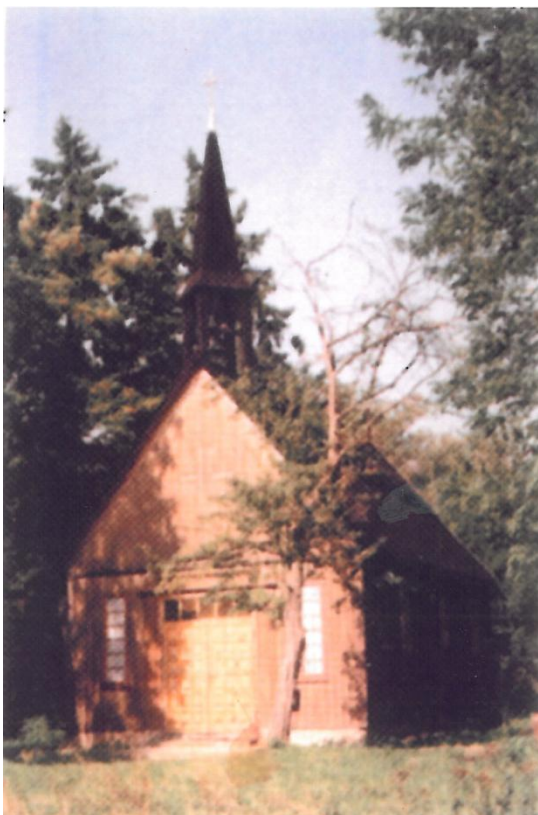
Tłumaczyła A. Łukasiewicz

Szkoła Podstawowa w Łagowie w latach 1945 – 1990

- cz. I SP Łagów 1945 – 1964 r.

Niemiecki Łagow zostaje zajęty 01.02.1945 r., i z trudem, miesiąc po miesiącu staje się administracyjnie, polskim Łagowem, wypełnia się polskimi mieszkańcami, osiedleńcami ze wschodu Polski i z głębi kraju. Wojna jeszcze trwa, Niemcy w części już w styczniu 1945 roku uciekali z terenów na wieść o zbliżającym się froncie i Rosjanach, także w okresie luty – czerwiec, ale powracają, aż do ich ostatecznego opuszczenia w dniu 24.06.1945 marszem do Odry.

Na terenach zajętych przez Armię Radziecką trwa zasiedlanie wsi, gospodarstw rolnych, jest uruchamiany handel, spółdzielczość, produkcja różnorodna. Trwa ustalanie zasobów przemysłu na Ziemi Sulęcińskiej i szerzej rozumianej Ziemi Lubuskiej.

Po linii cywilnej, w terenie, poruszają się grupy operacyjne KERM i MP z Warszawy (Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów i Ministerstwa Przemysłu) oraz grupy polityczne KW PPR z Poznania (Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej) aby tworzyć bazę agitacji i tworzyć warunki rozwoju szkolnictwa, kultury itp.

W lokalnej wojennej oświacie niemieckiej, jeszcze też nie polskiej jest zastój – jest wiosna 1945, każdy dzień to powojenny chaos, bieda, głód i oczekiwanie co będzie dalej...

Od Redakcji: Materiał o SP Łagów drukujemy dzięki uprzejmości Pani Zofii Masalskiej i zasobów jej archiwum domowego, które w części udostępniła redakcji. Rozmowy o Łagowie, o Zamku Joannitów, o czasach następujących zmian, to bardzo cenny materiał uzupełniający wiedzę licząc od 1945 r., dla bardzo wielu. Teksty o SP Łagów będą drukowane w kilku częściach w tzw. c.d.n. Bo i jest o czym pisać.

Ryszard Bryl

Do Łagowa w lipcu 1945 roku przybywa nauczycielka szkolnictwa powszechnego Pani Helena Płonczyńska, repatriantka z terenów wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Obszarem administracji – politycznej i oświatowej jest do 1950 roku miasto – starostwo – powiat Sulęcín. Tam po załatwieniu najpilniejszych spraw osobistych i zawodowych Pani H. Płonczyńska przystępuje do organizacji podstaw nauki szkolnej – jej pierwszego roku istnienia, działania i regulacji prawnej.

Łagów w II połowie 1945 roku, to Łagów prawie bez Niemców ale też jeszcze i bez Polaków – jest wiele wolnych domów i mieszkań. W Toporowie, w centrum PUR (Państwowy Urząd Repatriacji) trwa przyjmowanie, otaczanie opieką i kierowanie do wolnych gospodarstw i domów, przyjeżdżających nowych transportów osadników.

Zajmowane tereny powoli oddają Polakom, stacjonujący żołnierze Armii Czerwonej, tak w Toporowie – pałac Manteuffla i zajęte budynki w Łagowie (potem i pobliskie) kolejowe, G.S..

Poniemiecki budynek szkoły ludowej w Łagow/Łagowie jest zajmowany przez żołnierzy radzieckich, po opuszczeniu przez wojsko – staje się obiektem dla szkoły polskiej. Jest zniszczony, zanieczyszczony, brak szyb, zamków, okuć, pozbawiony urządzeń i inwentarza szkolnego, płotów. Jest rupieciarnią, po łuski i niewypały włącznie – to widok oplakany a codzienny wtedy w wielu miejscach...

Brakuje ludzi chętnych do pracy oczyszczającej – Pani Płonczyńska sama działa w nowo utworzonym Zarządzie Gminnym z wójtem Henrykiem Malinowskim, udziela się w pracach administracji w tworzonym naprzeciwko budynku MO (potem II-gim budynkiem SP) oraz przy administrowaniu obiektu

gorzelnii w poniemieckim Ritter Gut – dobrach poniemieckich (potem PGR). Kilka osób z własnej, dobrej woli i namów wójta pomaga oczyścić obszar szkoły i pobliski. Nowi osiedleńcy, panowie Stanisław Kubiaczyk (krawiec) i Stanisław Żurawski pobielili ściany klasowe, pan Jarosław Kruszelnicki dopomógł gromadzić tzw. meble do szkoły, aby urządzić pomieszczenie klas w stoły, krzesła ogrodowe,

zbierane po okolicznych przystaniach byłych lokali gastronomicznych niemieckich. Panowie Stanisław Kubiak i Władysław Majchrzak zadbali o zamki, klamki i klucze do drzwi, aby szkoła chroniła swoje nowe biedne zasoby...

Dni 28 i 29 sierpnia 1945 r. ogłoszono jako pierwsze zapisy do szkoły polskiej na rok szkolny 1945/46. Dnia 1 września 1945 r. tradycyjnie rozpoczęto rok szkolny 1945/46. Zorganizowano 4 klasy dla zgłaszających się dzieci z Łagowa, Jemiołowa, Malutkowa – w liczbie 120. Faktem lokalnym w powiecie było także skromne, niepełne zorganizowanie władz szkolnych 1945 roku w Sulęcínie.

Do pracy w Łagowie jako druga siła pedagogiczna bez kwalifikacji zgłosiła się p. Oleandrzyńska Janina z tzw. małą maturą (odpow. gimnazjum przedwojennego) powracająca z Niemiec. Tworzone klasy nie były równe rocznikiem urodzenia, lecz w rozpiętości 5-7 roczników, a w klasie IV-ej do dziesięciu!

Praca nauczyciela jest niezwykle ciężka, trudna organizacyjnie i administracyjnie. Każde dziecko to inne zaniedbania, przeżycia wojenne, przedwczesna „dorosłość” itp. – nieustanny brak podręczników, papieru, pomocy, przyborów lekcyjnych, zeszytów. Cały rok kalendarzowy przybywa osiedleńców, repatriantów, łączących się rodzin, rodzeństwa, powrót do cywila byłych już żołnierzy i ich uprzywilejowane także osiedlenie. Przybywa dzieci z zapełniających się wiosek – Jemiołowa, Pożrzadła, Gronowa, Żelechowa, Sieniawy oraz odległych – Malutkowa i Trześniówka. Z pozostałych rodzin autochtonów też są uczniami dzieci niemieckojęzyczne. Codziennosc, to nauka w szkole dwuzmianowa, w szkole dwuizbowej (i tak uczyli się Niemcy). Klasa III i IV to pierwsza zmiana, kl. I i II to druga zmiana. Rok szkolny prowadziły 2 nauczycielki i zakończono 26.06.1946 r. ze 100% promocją.

Historycznie patrząc, to znany nam, pokoleniom Łagowian budynek szkolny z 1912 roku, budowany na ówczesne potrzeby, i rozbudowany oraz adaptowany przez kolejne dziesięciolecia niemieckie i polskie.

Obok budynku uruchomianej szkoły były ślady, że nauczyciele niemieccy mieli ogród szkolny i boisko sportowe oraz w pobliżu dom dziecka z 1914 roku przy Mostowej z placem zabaw. Wszystkie te obszary były w kontynuacji nauki po 1945 r. i wykorzystywane pomysłowo przez rodziny nauczycielskie.

Od 1.09.1946/47 – drugiego roku szkolnego po polsku, podniesiono stopień organizacyjny o klasę V-tą. H. Płonczyńska była kierownikiem szkoły...

Klasy były liczne, roczniki rozciągnięte, umiejętności zaniedbane, zapal do nowej, spokojnej nauki wielki i widoczny. Dzieci do szkoły idą pieszo po kilka kilometrów, pojawiają się próby dożywiania przez Komitet Rodzicielski w porze zimowej w klasach.

W kolejnym, trzecim roku szkolnym 1946/47 powstają jednoklasowe szkoły w Sieniawie, Jemiołowie, Malutkowie, Żelechowie, a do szkoły w Łagowie uczęszczają z tych miejscowości tylko uczniowie klas V i VI.

W trzecim roku funkcjonowania Szkoły Podstawowej w Łagowie kadrę nauczycielską stanowili: H. Płonczyńska, I. Zielińska, J. Jancewicz oraz Franciszek Filarowski – por. WP, zdemobilizowany oficer I Armii i Zygmunt Olejniczak, który od stycznia 1948 roku przemieszczony został do szkoły w Łagówku, utworzonej dla klas I-IV.

Ten czas, to konieczność organizowania nauki o skróconym programie szkoły VII-o klasowej, gdyż uczniowie byli na różnych poziomach nauki, przerwanych wojną klas podstawówki...

To samo dotyczyło młodzieży i młodych dorosłych w miastach, po 1945 r. gdy pracując uczyli się, zawierali związki małżeńskie, kierowali samodzielnie zakładami pracy (wielokrotnie byli to zdemobilizowani żołnierze i partyzanci).

W 1947 roku egzaminy końcowe kl. VII-ej, o skróconym programie zdało 20 uczniów – absolwentów łagowskiej szkoły po raz pierwszy.

W latach 1948/49 – 1954/55 szkoła osiąga pełen stopień organizacyjny z klasami I-VII, a kierownikami szkoły byli: Michał Drela, Henryk Wachecki i powtórnie Helena Płonczyńska.

W szkole rozpoczęło działalność – Młodzieżowe Koło PCK, rozpoczął działalność sklepik szkolny, pod kierunkiem nauczycieli uczniowie realizują życie szkolne dla mieszkańców – rodziców. Organizowane są przedstawienia kukielkowe, akademie świąt państwowych, zawody sportowe, zabawy noworoczne dla dzieci. Aktywny staje się Komitet Rodzicielski i poszczególni rodzice oraz sympatycy Łagowa. W prywatnych salach restauracji zapaśnika Leona Pineckiego odbywają się kilka razy w roku dodatkowe zabawy taneczne „kotyliony”, aby zebrane pieniądze z fantów przeznaczać na zakupy kolejnych, potrzebnych pomocy szkolnych – aparatu radiowego, głośników, narzędzi do zajęć praktycznych, podstawowego sprzętu sportowego. Zasilono pieniędzmi Komitetu Radzieckiego potrzebne zimowo-wiosenne dożywianie oraz organizowano paczki pod zabawę choinkową u Pineckich i w gospodzie (potem „Pod Basztą”).

Była kontynuowana dbałość o otoczenie wokół szkolne, boiska, ogródka uczniowskiego i nauczycielskiego, tworzono klomby kwiatowe i urządzano tzw. obiekty sportowe na świeżym powietrzu – skocznia – piaskownica w dal, wzwyż, równoważnia belkowa, drążek do podciągania ramion. Ta praca była konieczna i realizowana jako wdrażanie do działalności o mienie szkolne, o zagospodarowaniu otoczenia szkolnego, a w przyszłości własnych, prywatnych gospodarstw.

W terenie oświatowym, w sąsiednich wsiach ulega zmianie sieć szkół, do których uczęszczają dzieci. Powstaje Szkoła Podstawowa w Gronowie z kl. I-IV, Szkoła Podstawowa w Żelechowie z kl. I-V, SP Sieniawa z kl. I-VII, SP Toporów z kl. I-VII, SP Poźrzadło z kl. I-IV, SP Jemiołów z kl. I-VI, SP Łagówek z kl. I-III. W Łagowie powstaje przedszkole.

W budynku poniemieckim (teraz Urząd Gminy) w 1945 r. utworzono Posterunek MO, i w kilka lat potem z uwagi na potrzeby szkolne (ciasnota pomieszczeń) zostaje przeniesiony na ul. Sulęcińską 3 i tak pozostaje do chwili obecnej. Szkoła Podstawowa w Łagowie posiada do 1965 r. dwa budynki dydaktyczne, co pozwala zwiększyć ilość klas i uzyskać mieszkania nauczycielskie, sport toczy się w terenie i na boisku szkolnym.

W SP Łagów kadrę nauczycielską stanowią już: Michał Drela, Helena Płonczyńska, Irena Zielińska, Franciszek Filarowski, Maria Karkosz, Cecylia Łozińska, Henryk Wachecki, Edward Wręczycki, Kazimierz Ciszak, Maria Skierska, Józef Łokieć oraz uczący religii w szkole ks. prob. Paweł Biłyk.

Kolejny etap szkolnictwa podstawowego w Łagowie to lata 1955/56 – 1962/63 (8 lat) i kierowanie szkołą przez Henryka Miare i Natalię Miare. Kadrę nauczycielską w tych latach stanowili w różnych latach od 7 do 11 nauczycieli i są to najczęściej ludzie młodzi podejmujący pracę po Liceach Pedagogicznych, z

nowym spojrzeniem na kształcenie uczniów i działanie szkoły. Tak w 1956 roku w szkole łagowskiej zostały utworzone dwie drużyny harcerskie i drużyna zuchowa. Ich aktywnością kierowała nauczycielka Aniela Leśniak i mieszkający wtedy w Łagowie druh Edward Wierzbicki – kierownik domów FWP Bajki. Pamięć ludzka i zapisy kronikarskie informują, że przez kilka lat harcerstwo to było widoczne w szkole i środowisku – ogniska, wędrowki piesze w terenie Łagowa i okolic, biwaki, zabawy harcerskie, wieczornice, przemarsze przebierańców – topografia w terenie, gry sportowe to obraz tamtego harcerstwa.

Szkoła Podstawowa w Łagowie nie miała hali sportowej ani takich korytarzy w budynku, aby tam uprawiać namiastkę gier zespołowych, aż do wybudowania nowego obiektu w 1965 r. Takie trudności nie przeszkodziły osiągnąć wyników sportowych na otwartej przestrzeni. Dwaj nauczyciele Władysław Leśniak i Tadeusz Myszczyszyn wraz z uczniami zaczęli uzyskiwać pierwsze liczące się rezultaty sportowe – 1961 roku mistrzostwo powiatu w piłce ręcznej, w 1962 uczeń kl. V-tej Krzysztof Ejchler

– zwycięża w skoku w dal (12-14 lat) na spartakiadzie wojewódzkiej w Zielonej Górze. Na zimowym obszarze łagowskich wzniesień rozpoczęto saneczkarstwo, narciarstwo, a na zamrzniętych jeziorach wytyczono lodowiska i trwały jazdy i mecze hokejowe. U wielu uczniów pozostały zaszczerpione nawyki do uprawiania sportu już jako dorośli.

W 1959 rozpoczynają działalność: Samorząd Szkolny, Liga Ochrony Przyrody, Szkolna Kasa Oszczędności, Szkolne Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Aktywność dzieci w szkole i Łagowie jest duża – zawody sportowe, imprezy klasowe ogólnoskolne, udział w wycieczkach i wyjazdach w teren z LOP i opiekunem Stanisławem Przybyłowskim, uroczystościach państwowych, pokazują pracę i zaangażowanie nauczycieli tamtych lat. Aby zwiedzić Polskę, być nad Bałtykiem, w Poznaniu, Zakopanem, Krakowie, Wieliczce, Tatrach często jedyny, okazyjny raz w życiu – dzieci gromadzą pieniądze z akcji wykopkowych i sadzenia lasu, pomaga Komitet Rodzicielski, zakłady Opiekuńcze...

Przez płynące lata pracy i nauki, szkoła ma bardzo trudne warunki działania, jest zbyt ciasno lokalowo. Szkoła liczy na przełomie lat 50-tych i 60-tych od 8-11 oddziałów, są klasy równorzędne A i B. SP Jemiołów i SP Żelechów są samodzielne w stopniu organizacyjnym. SP Łagów corocznie zwiększa liczbę uczniów, od 235-344 w różnych latach.

Do SP Łagów, od 1958 r. uczęszczają dzieci z Łagowa, Łagówka od/do kl. IV-VII, Gronowa i Stoku od kl. V-VII, klasy są duże, przepelnione. Nauka odbywa się w 6 pomieszczeniach klasowych na 3 zmiany. Ostatnia zmiana, na którą przychodzili uczniowie z kl. I i II rozpoczynała naukę o godz. 16.00.

Aby poprawić warunki szkolnej nauki dzieciom, od 1961 roku publikuje się w prasie – Gazeta Zielonogórska – informację o przymiarkach do budowy nowej szkoły w Łagowie, jako szkoły na Ziemiach Zachodnich, nowej od podstaw. Początki są w 1959 r. w Warszawie, gdzie Towarzystwo Łączności z Zagranicą i Polonia Afrykańska w RPA ustala pomoc finansową takiej inicjatywy. W ramach osadników

wojskowych po 1945 r., Polaków osiadłych w różnych skupiskach państw afrykańskich, inicjatywa uzyskała akceptację i stała się motorem działania do gromadzenia pieniędzy i eksponatów przyrodniczych dla Łagowa. Na czele tej inicjatywy stał polski oficer RAF-u – Królewskich Sił Powietrznych Anglii kpt. J. B. Janik. Zebrano wiele tysięcy funtów szterlingów (z Capetown / Kapsztad).

Budowa nowej Szkoły Podstawowej w Łagowie ruszyła wiosną 1963 r. z także innych środków społecznych – sprzedaży cegiełek (udział uczniów sprzedawców) i wpłat społeczeństwa woj. zielonogórskiego popierającego

hasło „1000 szkół na Tysiąclecie”, na rocznicę 1966 r. – Tysiąclecie Państwa Polskiego. Wykonawcą był Gorzowskie Przedsiębiorstwo Budowlane i planowano budowę zakończyć na sierpień 1964, co się nie udało, i otwarcie nastąpiło 29.01.1965 r. tradycyjnie na wybraną rocznicę wyzwolenia Warszawy i nadania imienia po

wybraniu „Obrońców Warszawy”. Tę działalność organizacyjną przeniesienia szkół opiszemy w kolejnej części.

Kończąca się aktywność nauczycieli, uczniów i rodziców w starej szkole, w obu budynkach to koniec palenia w piecach, polerowania podłóg w klasach olejem silnikowym z soboty na poniedziałek przez woźną p. Kiersznowską tam też zamieszkującą, stawała się faktem. Kończyła się zmianowość nauki, okienka nauczycieli w rozkładzie zajęć, przynoszenie wody do klasy do kąpka czystości, pilnowania czystości miednicy i taboretu, braku bieżącej wody, wędrowania do magazynku po pomoce szkolne i ich odnoszenie i wiele innych czynności. Choćby picie wody ze szkolnej pompy pod lipą (szkoda, że wycięta) i tam też doprowadzania do porządku odzieży wierzchniej wodą, od plam, trawy i błota, pobranych podczas w-fu i zabaw na przerwach. Kończyły swoją potrzebną obecność i przydatność codzienną, drewniane „oczka” w drewnianych latrynach obu budynków z drzwiami, a jakże bez haczyków i zasuwek, aby było „bezpiecznie”. To się kończyło w starej szkole. Ale była szkolna, mała biblioteka. Już była! Etat, pensum tygodniowy nauczyciela wynosił 36 godzin. W omawianym okresie niektórzy nauczyciele byli epizodycznie w Łagowie i frużeli dalej, awansowali, odchodzili z zawodu, wielu pozostało już w Łagowie, są, uczą, lub liczą emerytalne przychody za pracę pedagogiczną, zaangażowanie w działalności pozaszkolnej, pozalekcyjnej i dla innych...

Innym epizodem ogólnopolskim, więc ważnym i realizowanym także w Łagowie była walka z analfabetyzmem, nauczanie wieczorowe i sukces – obywatel pisze i czyta. Także w tych obu budynkach szkolnych istniała, bo było to też ogólnopolskie zawołanie – Szkoła Rolnicza – także usługa oświatowa dla tych co osiedlili się, nie mieli wiedzy i umiejętności rolniczych, byli w różnym wieku, uprawiali ziemię,

wyniki osiągane były zapewne nienajlepsze na nowej gospodarce. Szkoła dawała porcję wiedzy i dokument jej ukończenia w latach 1958-1967.

Kończąc I cz. opisu szkolnej rzeczywistości za lata 1945-1964 należy wymienić kadry oświatowe tutaj uczące, mieszkające w wynajętych pokojach – panie wychodzące za mąż i nauczycieli stabilizujących życie rodzinne. Wymieńmy wszystkich. W Szkole Podstawowej uczyli: Helena Płonczyńska, Janina Oleandrzyńska, Zielińska Irena, Jancewicz Janina, Olejniczak Zygmunt, Filarowski Franciszek, Drela Michał, Wachecki Henryk, Wręczycki Edward, Łozińska Cecylia, Cizak Kazimiera, Skierska Maria, Miara Henryk, Miara Natalia, Karkosz Maria, Drozd Franciszka, Myszczyzyn Tadeusz, Leśniak Aniela, Leśniak Władysław, Adam Jarosław, Matuk Melania, Przybyłowski Stanisław, Masalska Zofia, Reguła Teresa, Kras Danuta, Daniłkiewicz Helena, Kucharczyk Zdzisław, Łokieć Józef, Stawicki Józef, Urbańska Stefania, Łużyńska Maria, Wiącek Genowefa, Urban Franciszek, Urban Halina, Krupińska Teresa, Łapacz Maria, Lucyna Piróg.

W 1963 roku, od września dyrektorem został Pan Zygmunt Olejniczak i był nim do 1969 roku, następnie Tadeusz Myszczyzyn. W tym czasie do 1965 roku w starej szkole, obu budynkach, mieszkają dwie rodziny – kierownik szkoły Natalia Miara i pracownik gospodarczy szkoły Pani Kiersznowska. Łągów powoli rozrastał się, powoli ale systematycznie, stawał się Lubuski.

Trzeba tutaj zaznaczyć, że w pierwszych latach funkcjonowania szkoły podstawowej w Łagowie, nauka religii odbywała się w klasach lekcyjnych do 1949/50 r. i ponownie od 1957 do 1960, a także w obu kościołach, które spełniały rolę miejsca nauki, modlitwy i ceremonii kościelnych.

Chętnie opublikujemy wspomnienia z tego okresu nauki w Łagowie, podobnie mile widzimy zdjęcia szkolne...

Zofia Masalska

Ryszard Bryl

c.d.n.

Zdjęcia archiwum KŁ / RB

W ostatnich dniach Lipca 2011 roku w Zielonej Górze zmarł nauczyciel szkół podstawowych w Łagowie i Toporowie Pan Józef Łokieć.

P.S. Aż wierzyć się nie chce, że Malutków i Trześniówek mógł docierać = dążyć do nauki w Łagowie. (po 1949 r. wsie uległy likwidacji i tworzono Poligon Wędrzyn)

Ze wspomnień Sulechowian

Początki Liceum Pedagogicznego w Sulechowie - lata 1945 - 1949 cz.II

W 1945 roku, zimą, w działającym już Miejskim Gimnazjum oraz powstającym Liceum Pedagogicznym pracowali następujący nauczyciele: państwo Janina i Antoni Mačkowiakowie, pan Michał Urbanowicz, pan Piotr Grebieniow, pan Józef Miodek, pani Helena Łempicka, pan Jan Zeman, Ks. Michał Kaczmarek oraz woźny Antoni Matysiak.

Posługiwano się jeszcze - aż do 1946 roku - okrągłą pieczęcią o następującym brzmieniu: "Państwowe Koedukacyjne Liceum Pedagogiczne w Wolsztynie".

Legitymacja mojego ojca Jana Zemana z 1946 roku - z tą właśnie pieczęcią.

Pierwsi licealiści ze swymi nauczycielami - jesień 1946 rok. Siedzą od lewej: trzeci Bolesław Hejduk, piąty Jan Zeman, szósty Piotr Grebieniow, siódma Anna Peterówna, ósmy Antoni Mačkowiak (?), ostatni ks. Eugeniusz Ciszewski (tyle osób rozpoznaję).

Wiosną 1946 roku odprawiono Mszę świętą, polową i poświęcono Gimnazjum Miejskie oraz powstające Liceum Pedagogiczne.

Oto zdjęcie z tej uroczystości zachowane przez mego ojca.

Pierwsze zdjęcie grona pedagogicznego - (stoją od prawej - 1. Jan Zeman (uczył w latach 1945 - 49), 2. Anna Peterówna (uczyła w latach 46 - 50), 3. ?, 4. ?, 5. Józefa Kropidłowska (uczyła w latach 1947 - 50), 6. Bolesław Hejduk (uczył w latach 1946 - 70), siedzą od lewej - 1. ?, 2. Piotr Grebieniow (uczył w latach 1945 - 52), 3. i 4. Janina i Antoni Mačkowiakowie (uczyli w latach Janina 1948 - 50, Antoni 1945 - 50), 5. Kazimiera Ludwiczakówna (uczyła w latach 1946 - 50), 6. Ks Eugeniusz Ciszewski (uczył w latach 1946 - 49).

W tym też czasie powstaje przy liceum Rejonowa Komisja Kształcenia Nauczycieli (liceum zaoczne).

W roku szkolnym 1946 - 47 przybyło w liceum nauczycieli - pani Kazimiera Ludwiczak, Ks. Eugeniusz Ciszewski, pani Anna Peterówna, pan Józef Tobiasz, pan Edmund Ciesielski, pani Jadwiga Przybylska, pan Bolesław Hejduk. Klasy gimnazjalne zostały zlikwidowane i pełną parą ruszyło 4-ro klasowe (wciąż się rozrastające) Liceum Pedagogiczne. Zaczęto też organizować bibliotekę szkolną.

Od jesieni 1945 roku młodzież pomagała w porządkowaniu i remontach (budynku dydaktycznego, internatu, mieszkań dla nauczycieli oraz sali gimnastycznej) oraz gromadzeniu dziesiątków ton niemieckich książek i wydawnictw encyklopedycznych (także "Larousse") znajdujących się w pobliskich szkołach, willech i domach (mój ojciec twierdził, że te książki i ich ilość świadczyły o wysokim poziomie intelektualnym byłych mieszkańców Sulechowa i jego okolic). Wywożono je pociągami w stronę Leszna. Niewielką ilość książek (o wartości historycznej) przekazano Uniwersytetowi Poznańskiemu. Ojciec, znający język niemiecki, do końca życia żałował tych książek. Wielokrotnie, wracając do tego tematu powtarzał mi: "gdybym wiedział, że w roku 1951 zostaną powołani do organizowania Biblioteki Pedagogicznej w Zielonej Górze to zwróciłbym się do ówczesnych władz szkolnych o możliwość zmagazynowania wielu setek z nich (np. encyklopedii, słowników literatury i poezji...)" (Sulechów należał do II, a w latach 1933 - 45 do III Rzeszy).

Młodzież pomagała też w zdobywaniu mebli z pobliskich szkół, willi i opuszczonych przez Niemców domostw (łóżek do internatu, ławek i krzeseł oraz biurka do budynku dydaktycznego, szaf, stołów itp.). Ojciec wspominał, że była to "niesamowita akcja - codziennie ktoś coś przywoził lub przynosił tu ogólną radość nauczycieli i uczniów. Uporządkowano też z czasem piękny, stary park i wybudowano boisko sportowe, które służyły również uczniom powstałej w 1946 roku Szkoły Ćwiczeń (której organizatorem i pierwszym kierownikiem - 1945 - 48 - był pan Aleksander Poczykowski.

CDN

Maria Kuszneruk mieszkanka Sulechowa 1945 - 1972
Bełchatów, listopad 2008 - styczeń 2009

Z kroniki rodzinnej - Pliszka

Pliszka, to mała osada w tzw. „Puszczy Rzepińskiej” w województwie lubuskim, położona na szlaku kolejowym Zielona Góra - Kostrzyn. 7 listopada 1955 roku przeprowadziliśmy się tam (a ściśle do oddalonej o cztery kilometry od stacji kolejowej leśniczówki). Zamieszkaliśmy tam, gdzie oprócz lasu i zwierząt leśnych w promieniu kilometra nie było żadnego sąsiada. W promieniu wielu kilometrów nie było tam żadnego sklepu, poczty itp. Po chleb i inne artykuły spożywcze musieliśmy dojeżdżać do Dębrznicy, Budachowa, Gądkowa czy Torzymia pokonując rowerem

kilka, a nawet kilkanaście kilometrów. Przyjechałem tam z rodzicami i rodzeństwem. Ojciec objął tam stanowisko gajowego, a przez pewien czas pełnił też obowiązki leśniczego. Najstarszy z rodzeństwa - Bernard, miał wtedy nieco ponad 6 lat, Leszek - półtora roku. Ja miałem wówczas trzy lata i siedem miesięcy i dzisiaj pamiętam zaledwie mały szczegół z tego wydarzenia. Pamiętam poranek w dniu przeprowadzki. Mieszkaliśmy wtedy w Budachowie, gdzie był prąd elektryczny. Natomiast tam gdzie wyjeżdżaliśmy nie było światła. Mimo, że byłem wtedy malcem - słyszałem wcześniej rozmowy o tym wszystkim i pamiętam, jak

rano po obudzeniu długo wpatrywałem się w lampę elektryczną wiszącą nad łóżkiem. Zastanawiałem się, jak to będzie na nowym miejscu bez tego oświetlenia. Nie wyobrażałem sobie wtedy, jak wygląda lampa naftowa. Zrozumiałem to dopiero, gdy poszedłem do szkoły i przez kilka lat musieliśmy uczyć się przy takim oświetleniu. Prąd doprowadzono do naszej leśniczówki dopiero jesienią 1961 roku. (...) W styczniu 1959 roku powitaliśmy w naszej rodzinie kolejnego brata, Zdzisława. Na siostrę musieliśmy czekać wiele lat i dopiero jesienią 1965 roku rodzina nasza powiększyła się o Alicję.

W 1959 roku rozpocząłem naukę w Szkole Podstawowej. Do szkoły musiałem chodzić pieszo przez las do Dębrznicy oddalonej od nas prawie o trzy kilometry. Pamiętam, jak pewnego dnia dopadło mnie w drodze do szkoły kilka psów myśliwskich i dotkliwie pogryzło, a przede wszystkim mocno wystraszyło. W Dębrznicy nie było pełnej podstawówki, dlatego do klas wyższych (VII i VIII) musieliśmy dojeżdżać jeszcze dalej, do Budachowa lub Gądkowa Wielkiego. Do szkół ponadpodstawowych trzeba było dojeżdżać do Zielonej Góry (oddalonej o 4 km od stacji kolejowej i 50 km pociągiem).

Najstarszy z nas, Bernard ukończył zawodówkę dojeżdżając właśnie do Zielonej Góry i zdobywając zawód stolarza. Leszek też ukończył stolarską szkołę zawodową, mieszkając w internacie w Trzcielu. Ja, jako że od marca 1962 roku chorowałem na cukrzycę i mieszkając w takim oddaleniu, miałem trudności ze zdobyciem wykształcenia podstawowego. Ojciec doszedł do wniosku, że mogę zarabiać na życie pracując w lesie. W tym celu 26 listopada 1968 roku w Drzewicach kupił konia, aby nam pomógł zarabiać na życie. Jednak po kilku latach pracy w lesie doszedłem do wniosku, że absolutnie nie jest to zajęcie dla mnie. Zacząłem szukać innego, ale nie mając żadnego zawodu trudno mi było gdziekolwiek znaleźć pracę. Próbowałem różnych innych prac leśnych, także wyplatania koszyków z wikliny, latem zbierania grzybów i runa leśnego, ale wszystko to nie dawało mi zabezpieczenia na przyszłość. Dopiero po wielu wysiłkach znalazłem inne, jedyne rozwiązanie mojej sytuacji. Musiałem po prostu zdobyć odpowiedni do mojego stanu zdrowia zawód. W tym celu wyjechałem w 1973 roku do Wrocławia, gdzie po czterech latach ukończyłem szkołę średnią z zawodem elektromechanika urządzeń przemysłowych. W Pliszce nie było również perspektyw życia dla pozostałego rodzeństwa. Bernard po zdobyciu zawodu również wyjechał z Pliszki, Leszek z zawodem stolarza też nie zamierzał tam pozostawać. Zdzisław również chciał ułożyć sobie jakoś życie, a dla małej wówczas Ali nie było żadnych perspektyw.

Kiedy ja uczyłem się jeszcze we Wrocławiu, rodzice postanowili opuścić Pliszkę, w której przeżyliśmy blisko dwadzieścia lat. 19 maja 1973 roku, jak odnotował w swoim kalendarzu nasz ojciec, sprzedaliśmy konia; później inne rzeczy i 4 lutego 1975 roku zamieszkaliśmy w Zielonej Górze. I tak się skończył nasz pobyt w tej malowniczo położonej wśród lasów, jezior i rzeki, leśniczówce Pliszka.

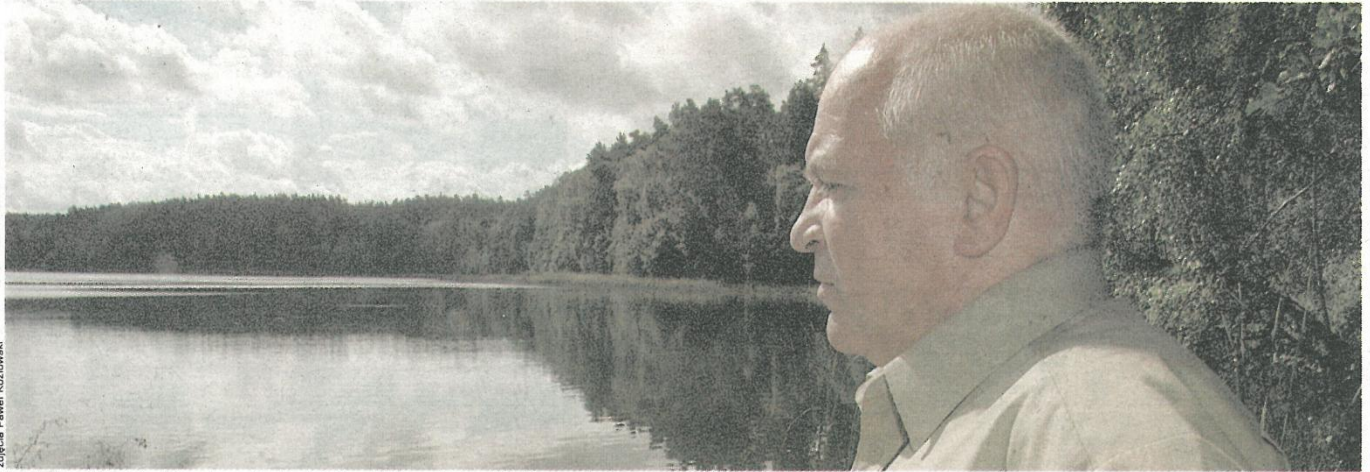
Zenon Musiałowski

zdjęcia R. Bryl z 10.06.2011

P.S. Na zdjęciu 3, wykonanym z mostu drogowego, widać w oddali bazę hodowli pstrąga rzeczno-potokowego na czystym biegu rzeki Pliszki.

Piękny spadek po lodowcu

TORZYM Na terenie nadleśnictwa jest prawie siedem tys. ha obszarów objętych programem Natura 2000: Doliny Ilanki i Pliszki oraz Stara Dąbrowa w Korytach. Niedługo do tego grona dołączy Rynna Jezior Torzymskich.

Specjalista służby leśnej ds. ochrony Jan Przybylski nad jednym z jezior. Widoki zapierają dech w piersiach.

Nadleśnictwo prawie w całości leży w granicach jednej gminy. - To rzadkość - mówi zastępca nadleśniczego Wiesław Nowak. - Jednak dzięki takiemu położeniu wiele spraw można sprawniej załatwić, bo naszym partnerem jest jeden urząd.

63 proc. powierzchni Torzymba i okolic to lasy, wśród których znajdują się malownicze jeziora. Rynna Jezior Torzymskich to osiem akwenów - pełnych atrakcyjnych i tajemniczych miejsc. Ciąg jezior to rynna połodowcowa o długości ponad 10 km wypełniona akwenami, torfowiskami i lasami. Obszar jest ciekawy przyrodniczo i ze względu na krajobraz. Jeziora należą do jednych z najczystszych w naszym wojewódz-

twie. Natura 2000 to obszar, na którym żyją wyjątkowe gatunki zwierząt i roślin, które należy chronić. Tych na terenie torzymbkiej rynn nie brakuję (w tej chwili odbywają się konsultacje, projekt Natura 2000 dla tego obszaru czeka jedynie na zatwierdzenie przez Unię Europejską): torfowisko przejściowe w rejonie jeziora Jeziorko (nazywanego także Dzikim) jest jednym z cenniejszych w Lubuskim, w Wilczym (Jasnym) stwierdzono występowanie rzadkiego w województwie gatunku - jeziorzy morskiej, w okolicach Garbiczka są stare aleje dębowe i lipowe oraz ponad 100 letnie dęby i buki oraz rzadki okaz pomnikowy Cyprysnik Blotny, spotkać tam można rzad-

kie i bardzo cenne gatunki chrząszczy - jelonka rogacza i pachnicę dębową, obszar stanowi także miejsce lęgowe ptaków - żurawi, dzięciołów czarnych, gągołów, zimorodków, błotniaków stawowych, wodników oraz stanowi ważny obszar żerowania bielików. Teren Natura 2000 nie przeszkodzi jednak w zwiedzeniu tych okolic na piechotę lub rowerem. Wycieczkę najlepiej zacząć od leśnego pola biwakowego nad jeziorem Wilcze. Dojedziemy do niego jadąc z Torzymba drogą w stronę Krosna Odrz. Przy Zajeździe „U Sosny” trzeba skręcić w prawo w oznakowaną drogę. Po około dwóch km dojedziemy nad jezioro. Znajduje się tam parking, pole biwakowe, palenisko (tzw.

wigwam), sanitariaty, studnia z wodą, a kilkadziesiąt metrów dalej skromna plaża. Najchętniej odwiedzają to miejsce wędkarze i grzybiarze, ale nie brakuje także turystów, którzy przyjechali po prostu odpocząć. Nadleśnictwo w sezonie pobiera drobne opłaty za pobyt, które w całości przeznaczają na utrzymanie pola. Każde z jezior ma swój urok i tajemnice. Ważne jest to, że każde z nich osobno oraz wszystkie razem można np. objechać rowerem. - Regularnie zarybiane przez Koło Wędkarskie jeziora kryją w swych wodach okazałe amury i karpie, stanowią one wielką atrakcję dla wędkarzy - mówi Jan Przybylski, specjalista służby leśnej ds. ochrony.

Duże ryby mają tam doskonałe warunki, dzięki naturalnie zwałonym do wody drzewom. Najwięcej jest ich nad jeziorem Karasieńko, które otacza wysoki brzeg. - W takich miejscach drapieżniki lubią się zacciać na drobnicę, pod konarami czują się też bezpiecznie - stwierdza strażnik leśny Tadeusz Mrzygłocki.

Wody jezior kryją w sobie wiele tajemnic i legend. Trzy lata temu z jeziora Karasieńko (Ciemnego) saperzy wydobyli wiele pocisków. Odkryła je woda, bo poziom jezior w ostatnich kilku latach drastycznie się obniżył. Kto je tam wrzucił przed laty? Może wycofujące się wojska niemieckie, a może stacjonujący w naszym kraju Rosja-

nie... Podmokłe i mniej dostępne tereny to także raj dla zaskrońców. Są miejsca, w których w jednym czasie wylęguje się i wygrzewa po kilkadziesiąt sztuk. Można również spotkać chronionego węża gniewosza plamistego.

Wycieczka kończy się w otoczonej dwoma jeziorami Garbiczu: z jednej strony Garbickim (Wielkim) z drugiej Kręcno (Krzywym). Wieś leży w malowniczym miejscu i staje się coraz bardziej popularna nie tylko wśród letników. Jest w nim mały ośrodek wypoczynkowy, komercyjnie wykorzystywany pałac i motel.

Paweł Kozłowski
95 722 57 72
pkozlowski@gazetalubuska.pl

JAK DOSTRZEGAJĄ OGIENI W LESIE?

Na terenie nadleśnictwa znajdują się trzy dostrzegalnie, czyli wysokie na ponad 30 m, metalowe wieże. W trakcie dnia pełnią na nich dyżury obserwatorzy, którzy - dzięki położeniu dostrzegalni - mają pod okiem cały teren. Gdy zauważą dym powiadomiamy o tym punkt alarmowo-dyspozycyjny nadleśnictwa, podając kierunek i odległość. W takich miejscach wysyłany jest samochód rozpoznawczo-gaśniczy nadleśnictwa. Pełnomocnicy robią rozpoznanie, z małym ogniem mogą sobie poradzić sami, bo samochód posiada moduł gaśniczy i 300-litrowy zbiornik na wodę. Jednak w przypadku poważnych pożarów wzywana jest straż pożarna. W ekstremalnych sytuacjach w walce z ogniem pomagają samoloty.

JEDNA Z OSTATNICH TAK CZYSTYCH RZEK

Ilanka wypływa z jeziora Trawno, zwanego Kacze Doly, ok. 1 km na południe od Torzymba. Przepinając obszar równy Torzymbkiej, przepływa w pobliżu Pniowa, Bielicy, Rzepina, Maczkowa i Świecka - gdzie wpada do Odry. Wody rzeki charakteryzują się wysokim stopniem czystości prawie na całej jej długości. Niemal cała dolina otoczona jest lasami - głównie borami sosnowymi, tylko w nielicznych miejscach można spotkać lasy liściaste. Dolina rzeki o długości prawie 60 km tylko w kilku miejscach przekracza 0.5 km szerokości. Najbliższej rzeki położone są torfowiska - niejednokrotnie zmeliorowane w przeszłości, dzisiaj nie wykorzystywane i wracające do pierwotnego stanu. W dolinę często wcinają się głębokie wąwozy, tworząc krajobraz przypominający tereny górskie.

TEN DRAPIEŻNIK NIE MA SZCZĘŚCIA

W budynku nadleśnictwa znajdują się sala ze spreparowanymi zwierzętami, które zginęły w pobliżu miasta. Jest potężny bielik, który nie przeżył uderzenia lokomotywy, klepa łosia, wydra, sowa uszatka czy wiewiórka. Jednak największe wrażenie robi wilk. 45-kilogramowy basior zginął trzy lata temu potrącony przez samochód niedaleko Torzymba. Czy był sam? Wszystko wskazuje, że nie. W okolicach zauważono wiele śladów świadczących o tym, że w lasach - które w końcu tworzą puszczyk lubuski - żyje kilka osobników. Tuż przy budynku nadleśnictwa znajduje się także pomnik przyrody - wielki dąb szypułkowy. Ciekawostką jest, że przed wojną budynek znajdował się na wyspie, otoczony rzeką Ilanką i jeziorem Ilno-

LUNICA CZERWONA - ŁATWO JĄ ROZPOZNAĆ

Lunica czerwona to ważka spotykana w całym kraju. Preferuje wody płynące, ale w zachodniej części kraju często zasiedla również stojące (na zdjęciu samiec z samicą nad jeziorem Trawno koło Torzymba). Przede wszystkim zasiedla małe ciekły, rowy, strumienie i rzeczki. Lubi torfowiska. U obu płci dominuje czerwone i brązowe ubarwienie ciała. Żadna inna ważka w Polsce nie ma tak kontrastowego koloru, dlatego lunicę jest najłatwiejszym gatunkiem z rodziny łątkowatych występujących w Polsce do zaobserwowania i oznaczenia. Ich rozpiętość skrzydeł wynosi około 48-50 mm, długość ciała - około 32-34 mm. Dorosłe osobniki spotyka się od drugiej połowy kwietnia do końca sierpnia.

Szlakiem czterech młynów

TORZYM Okoliczne lasy przecinają dwie rzeki: Ilanka i Pliszka. Poznajmy dolinę tej pierwszej. Poprowadzi nas przepiękna urokliwymi miejscami z tajemnicami sięgającymi średniowiecza trasa.

Obie rzeczki przepływające przez nadleśnictwo są dopływami środkowej Odry. Ilanka wypływa z jezior Trawno i Trawienko, które znajdują się nieopodal miasta. Przez mieszkańców nazywane są Kaczymi Dołami. Na jeziorkach występują pływające wysypki, czyli ruchome miejsca porośnięte trziną. Wokół wody możemy znaleźć wiele dowodów na występowanie tam bobrów: „wydeptane” - przez ciągnięcie do wody gałęzi - ścieżki czy charakterystycznie obryzione pnie. Ilanka przy Kaczyczych Dołach jest skromną rzeczką o głębokości kilkudziesięciu centymetrów. W niektórych miejscach stan wody podnosi jedynie zwierzęta, które budują na niej progi i tamy. - Bobry pojawiły się tu około trzy lata temu. Przywędrowały z Nadleśnictwa Rzepin, gdzie wypuszczono je w połowie lat 80. - opowiada zastępca nadleśniczego **Wiesław Nowak**. Kierując się w stronę miasta natrafimy jeszcze na zalane olchy. To również robota pracowniczych zwierzków.

Mimo że Ilanka jest nieoporna, przedwojenni mieszkańcy tych okolic potrafili ją wykorzystywać. Przed laty na odcinku kilku kilometrów zbudowali cztery młyny i małą elektrownię wodną, która zasilala w prąd sanatorium dla niemieckich żołnierzy. Dwa młyny działały przez pewien okres nawet po wojnie. Pozostałości po pierwszym znajdują się jeszcze na terenie miasta. Dziś w jego miejscu stoi dom, a

Zielony szlak prowadzi wzdłuż doliny rzeki, wokół której są piękne łąki i torfowiska. To siedlisko roślin i zwierząt.

z przeszłości zachowały się jedynie stare budynki gospodarcze. Na fundamentach drugiego, obecnie leży na terenie prywatnym, powstaje nowy budynek. Ten obiekt jest niedaleko budowanej obecnie autostrady. Ruiny trzeciego i czwartego młyna nie są już tak ukryte. Znajdują się na obszarze rezerwatu przyrody „Dolina Ilanki” i oba są na trasach ścieżek edukacyjnych. Jak trafić do miejsca, z którego można zacząć przemarsz przez rezerwat? Idąc od strony miasta, należy skręcić w prawo tuż za szpitalem (ciekawostką jest, że dookoła lecznicy rośnie las zakwalifikowany jako uzdrowiskowy). Dojdziemy do miejsca, gdzie znajduje się początek dwóch ścieżek edukacyjnych: krótszej i

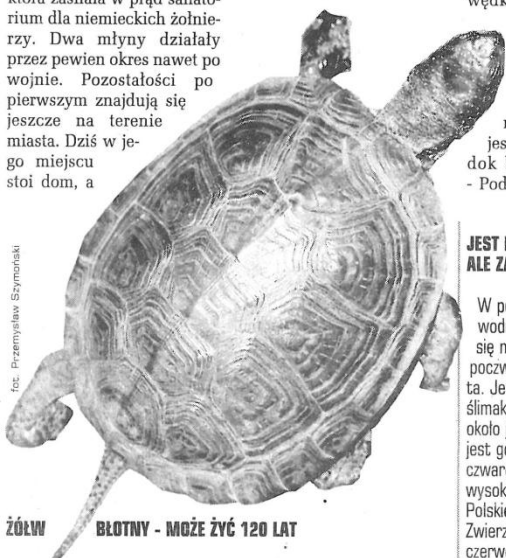
łatwej - oznaczona jest kolorem niebieskim i wymagającej „zielonej”. Pokonanie pierwszej zajmuje około 30 minut. Na dłuższą trzeba zarezerwować sobie nawet cztery godziny. Aby dojść do tzw. trzeciego młyna najlepiej skierować się drogą w prawo od tablicy informacyjnej. Pozostałości po młynie to betonowe zabudowania na samej rzece oraz w jej okolicach. Rozrzucone są one na sporej powierzchni. Można tam znaleźć np. murk, który zapewne tworzył kanał ulgi. Świadczy to o tym, że gospodarstwo młynarza było spore i dobrze funkcjonowało.

Zielony szlak prowadzi wzdłuż doliny rzeki, wokół której są piękne łąki i torfowiska. Te tereny to siedlisko roślin i zwierząt. Chowają się w nich jelenie, sarny, dziki. W torzymskich lasach gnieźdzą się bocian czarny, żuraw czy bielik. Podmokłe łąki można zobaczyć m.in. z platformy widokowej, która jest ustawiona w takim miejscu, by podziwiać najszerszą część doliny. Dalej szlak biegnie przy jeziorze Pniów. Nad jego brzeg ciężko jest dotrzeć, bo akwen systematycznie zarasta. By móc skutecznie zarzucić sptawik, wędkarze wybudowali na nim przedłużone pomosty. Ruiny czwartego młyna znajdują się niedaleko jeziora. Zachował się on w najlepszym stanie, choć jeszcze kilka lat temu widok był bardziej okazały. - Podczas jednej z surowych

zim wódę skuł lód, pod naporem którego runął mur - tłumaczy W. Nowak. Ale i tak możemy zobaczyć choćby miejsce mocowań wielkiego koła młyńskiego. Nad samym brzegiem Ilanki odkryliśmy także ślady szopa pracza - odciski łap i miejsce, gdzie się „stolował”. - W tych lasach jest ich wiele, podobnie jak borsuków - dodaje nasz przewodnik. Ilanka jest tak czysta, że występuje w niej pstrąg potokowy. Ryby podążając w górę rzeki docierają, co najwyżej do ruin czwartego młyna, bo osuwisko w tym miejscu jest tak duże, że nie są w stanie go pokonać. W dolinie żyje również żółw błotny.

W miejscu, gdzie znajdował się czwarty młyn, ścieżka zatacza koło i podąża w prawo. My podpowiadamy, by na chwilę z niej zszoczyć. Skręcając w lewo (w szlak oznaczony jako „czarna” ścieżka rowerowa), a następnie jeszcze raz w lewo na rozstaju dróg, możemy dojść do ukrytego w lesie cmentarzyka. Miejsce jest zarosnięte, ale kryje wiele tajemnic losów umarłych. Na jednej z drewnianych tabliczek wyryto napis świadczący, że spoczywa tam rodzina Lehmanów. Jest data - 1 lutego 1945 i siedem krzyży... Około 200 metrów od tego miejsca znajdują się pozostałości po małej elektrowni wodnej, która zasilala wspomiane przez nas sanatorium.

Paweł Kozłowski
95 722 57 72
pkozlowski@gazetalubuska.pl

ŻÓŁW BŁOTNY - MOŻE ŻYĆ 120 LAT

To jedyny gatunek żółwia występujący w Polsce. Może żyć nawet ponad 120 lat. Wielkość jego pancerza dochodzi do 20 cm. Żółwia błotnego można pomylić z innymi gatunkami żółwi, które zbiegły z hodowli. Żyją w płytkich zbiornikach wodnych o silnie zarosniętych brzegach; zdarza się, że nie przeszkadza im bliźkie sąsiedztwo ludzkich domów. Żółw błotny jest drapieżnikiem. Żywi się głównie drobnymi zwierzętami wodnymi: owadami, kijankami, rzadko rybami. Zagrożeniem dla żółwia jest osuszanie stawów i bagien. Gatunek bardzo rzadki, zagrożony wyginieciem, chroniony.

JEST MALEŃKI ALE ZA TO POD OCHRONĄ

W pobliżu źródeł Ilanki, na wodnionych łąkach, znajdują się miejsca, gdzie występują poczwarówka zwężona i jajowata. Jest to chroniony, maleńki ślimak o skręconej muszli. Ma około jednego mm, więc ciężko jest go dostrzec bez lupy. Poczwarówka jest gatunkiem tzw. wysokiego ryzyka, wpisanym w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz na europejską czerwoną listę. Jak można go chronić? Temu wyjątkowemu ślimakowi najbardziej zagraża zarastanie jego siedlisk przez drzewa i pokrzywy. Dlatego miejsca, w których występuje trzeba np. systematycznie wykaszować. Jeśli siedliska nie są dostatecznie nawodnione, buduje się w ich okolicach retencję wodną.

Pozostałości po drugim młynie na rzece Ilanka. Przed wojną na terenie rezerwatu, na odcinku zaledwie sześciu km, istniały trzy osady i trzy młyny.

GAZETA LUBUSKA

W każdy **WTOREK ŚRODĘ I CZWARTEK** z GAZETA LUBUSKA

MAPY naszych lasów

JUTRO nadleśnictwo WOLSZTYN

134510201-VG

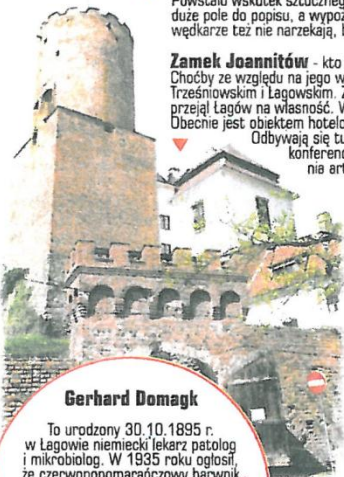

Z CZEGO JEST DUMNY ŁAGÓW

Jezioro Łagowskie - jezioro rynnowe na Pojezierzu Łagowskim o powierzchni 82 ha. W przeszłości było częścią pobliskiego Jeziora Trzeńskiego (ma 58,8 m głębokości). Powstało wskutek sztucznego podziału obu akwenów. Amatorzy wodnego szaleństwa mają duże pole do popisu, a wypożyczalni rowerów i kajaków w Łagowie nie brakuje. Zapaleni wędkarze też nie narzekają, bo ryby biorą. I to za jaki!

Zamek Joannitów - kto był w Łagowie, na pewno nie zapomni tutejszego zamczyska. Choćby ze względu na jego wyjątkowe położenie, na przesmyku między dwoma jeziorami, Trzeńskim i Łagowskim. Zamek zawiązuje zakonowi Joannitów, który w XIV wieku przejął Łagów na własność. W zamku znajduje się: komnata, kaptura, katownia i sala rycerska. Obecnie jest obiektem hotelowo-gastronomicznym. Odbijają się tu okolicznościowe konferencje i wydarzenia artystyczne.

Gerhard Domagk

To urodzony 30.10.1895 r. w Łagowie niemiecki lekarz patolog i mikrobiolog. W 1935 roku ogłosił, że czerwono pomarańczowy barwnik z grupy sulfonamidów zwany protosilem skutecznie zwalcza infekcje powodowane przez paciorkowce. To odkrycie zapoczątkowało stosowanie sulfonamidów. W 1939 Gerhard Domagk otrzymał za to odkrycie Nagrodę Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny.

Sierpniowy **Jarmark Joannitów** to wydarzenie, które na stałe wpisalo się w kalendarz imprez łagowskich, bogate w liczne konkursy, pokazy średniowiecznej mody, turnieje rycerskie. Bo i Łagów ma bogate rycerskie tradycje. Joannici władają tutaj od XIV wieku i przybyli jako... ochroniarze. Ich zadaniem było pilnowanie karawan kupców, którzy wówczas notorycznie byli grabieni przez rozbójników. Także tych z rycerskimi pasami.

Duch Andrzeja von Schlieben - w XVI wieku komandora łagowskiego zgromadzenia joannitów. Jako pierwszy joannicki zakonnik, wszedł w związki małżeńskie. Zmarł w 1571 r. Czyn ten spowodował w łonie zakonu reakcję, wywołaną jednak tylko przez obawę, by praktyka małżeństw zakonników nie przyczyniła się do pomniejszenia majątku zakonu. W kościele łagowskim znajduje się płyta nagrobna syna von Schliebena, również Andrzeja, zmarłego 9 lipca 1568 r. w młodocianym wieku. Zgodnie z legendą to właśnie duch Schliebena jest słynnym Rycerzem w Płomieniach, który pojawia się tylko wiosną i latem i ukazuje się wyłącznie mężczyznom.

Brama Marchijska - nazywana też Niemiecką lub Berlińską. Jej nazwę wzięła się stąd, że niegdyś prowadziła do Marchii Brandenburskiej. Zbudowana w XV w. pełniła funkcję obronną dla zamku. Jej dolna część jest ceglana, a górna szachulcowa. Niższa, ale szersza od Bramy Polskiej. Pod nią znajdują się tunele: samochodowy i dla pieszych. W listopadzie zeszłego roku uszkodzona w wypadku samochodowym, a potem odbudowana.

Brama Polska - zwana też Poznańską, została wybudowana z cegiel w XVI w. dla obrony zamku. Pod budynkiem bramnym znajduje się wąski tunel samochodowy i sygnalizacja świetlna. Przeście dla pieszych wytyczono obok. Ciekawostką jest umieszczony w bramie pokój, w którym można odpocząć. Tuż przed bramą od strony wschodniej znajduje się drewniany most nad kanałem Łagowskim (przesmyk jezior Trzeńskiego i Łagowskiego). Odrestaurowana w 1998 roku.

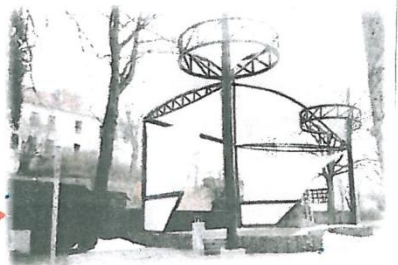
Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela - zbudowano w latach 1725-1729. Stoi naprzeciwko zamku Joannitów. Wieża kościelna nie jest zbyt duża. W dawnych latach została gruntownie przebudowana. Miłośnikom sztuki sakralnej powinny przypaść do gustu tutejsze organy.

Zabytkowy wiadukt kolejowy - zbudowany z cegiel w 1906 r., przebiega nad ulicą Mostową prowadzącą do Zelechowa. Można się na niego dostać stromymi schodami. Dobry punkt widokowy na cały Łagów.

opracowanie: Rafał Krzyński rkrzyminski@gazetalubuska.pl
fotografie: Marusz Kapala
infografika: Sylwia Friedel

Lubuskie Lato Filmowe - prawdziwa marka Łagowa. Bo kto nie był albo przynajmniej nie słyszał o najstarszym festiwalu filmowym w Polsce? Od 1990 roku ma rangę międzynarodową. Główną nagrodą przedsięwzięcia jest Złote Grono. Kilkakrotnie zawieszamy z przyczyn organizacyjnych. W ostatnich latach stracił na świetności. Łagów odwiedzała śmietanka polskich reżyserów - Andrzej Wajda, Krzysztof Zanussi, Kazimierz Kutz, Krzysztof Kieślowski, Feliks Falk. Byli prawie wszyscy aktorzy - od Jana Himsłbacha po Bogusława Lindę. Nad jeziorami odpoczywały gwiazdy - Beata Tyszkiewicz, Grazyna Szapolowska, Małgorzata Braunek...

Łagowski Park Krajobrazowy - przyrodnicza perełka. Powstał w 1985 roku, aby ochronić walory krajobrazowe i przyrodnicze Pojezierza Łagowskiego. Popularne miejsce wypraw przyrodniczych. Park chroni pełne ryb jezioro, strome wzgórze otoczone charakterystycznymi bukowymi lasami, w których jest wiele gatunków zwierząt. To raj dla turystów. Istnieje tu sieć dobrze oznakowanych szlaków turystycznych, rowerowych i ścieżek przyrodniczych, pozwalających na dokładne zapoznanie się z atrakcjami parku i jego gruntowne zwiedzenie.

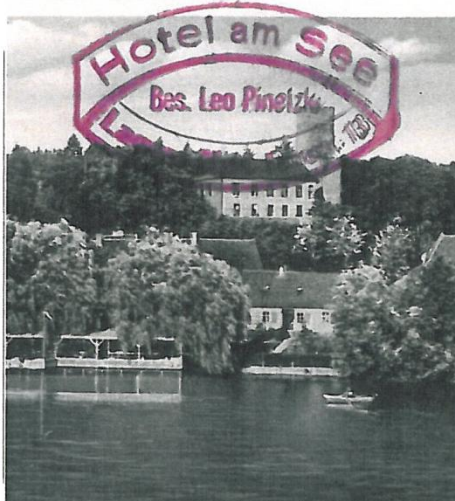

ŚWIEBODZIN MIASTO NAM SPORO UROSŁO

Od 1 stycznia powiększono granice administracyjne miasta. Włączono tereny, które dotychczas należały do miejscowości: Chociule (132 ha), Lubinicko (87 ha), Lubogóra (23 ha), Łagów (90 ha) i Rozłogi (46 ha). Łącznie miasto urosło o 638 hektary. Przed tą zmianą miało niecałe 1.100 ha. W związku z tym na ostatniej sesji rady miasta rajcy podjęli uchwałę o nadaniu nazwy jednej z ulic. Dziółkowa jest położona w okolicach ogródków działkowych w stronę Zielonej Góry. Przedłużoną też pięć już istniejących ulic: Świerczewskiego - będzie sięgać do wiaduktu w okolicach Wilkowa, Młyńska - zakończy się przy oczyszczalni ścieków, Łużycka, Sulechowską i Za Groblą. (krzym)

ŁAGÓW ZAMIAST NOWEJ SZKOŁY WYREMONTUJE SIĘ STARA

Na przełomie obecnego i poprzedniego roku budynek szkoły został dosłownie zalany. Dlatego na kilka tygodni zawieszono nawet zajęcia szkolne. Teraz jest lepiej, dzięki m.in. drobnym naprawom dachu. Ale w gminie rozgorzała dyskusja, czy remontować istniejący i zalany budynek szkoły, czy też budynek ten rozebrać i na jego miejscu postawić nowy obiekt. - Budowa nowej szkoły jest nie-realna. To nie tylko kwestia dużych wydatków, a gmina nie ma pieniędzy. Dodatkowo budowa trwałaby kilka lat - tłumaczy wójt **Wyszard Oleszkiewicz**. - Radni postanowili, że budynek już w czasie wakacji będzie remontowany. Z budżetu wydzielono na ten cel 1,1 mln zł.

Arch KL / RB (2 zdj.)

Wszyscy jadą do Łagowa

W niedzielę rusza Lato Filmowe. „Perła Ziemi Lubuskiej” stanie się na chwilę centrum kina europejskiego. Warto wpaść do Łagowa na seans albo dwa. Ale wiele straci ten, kto będzie siedział tydzień w kinie. W Łagowie jest tyle do zobaczenia. Oto mała ściągawka dla turystów

BEATA TOKARZ

Aby móc powiedzieć, że się było w Łagowie, nie wystarczy po nim spacerować. Są miejsca, które obowiązkowo trzeba „zaliczyć”, inaczej pobyt tam jest nieważny.

Zamek

Zbudowali go na sztucznie usypanym wzniesieniu w XIV w. Joannici. Najdawniejsze czasy pamięta zachodnie skrzydło i wieża warowna, w której kiedyś było więzienie. Obecnie cztery skrzydła otaczają zadaszony szklanym dachem dziedziniec, gdzie znajduje się kawiarnia. Oprócz tego na zamku można zjeść i przenocować. O ile restaurację, kawiarnię i reprezentacyjną salę rycerską warto zobaczyć, to na 35-metrową wieżę zamkową trzeba wejść koniecznie. Czynną jest od godz. 10 do 18. Wstęp 3 zł. Widać z niej całą okolicę. Tutaj obowiązkowo trzeba zrobić sobie zdjęcie i zaprowadzić dziewczynę, którą chce się poderwać. Jak zapewnijają koleśki - calculus gwarantowany.

Wiadukt kolejowy

Rozciągnięty nad ul. Mostową. Ma 20 m wysokości. Najlepszy widok z jego szczytu jest o świcie, gdy poranne słońce mamy za plecami, a jego promienie oświetlają okolicę. Jeszcze w latach 90. po wiadukcie jeździły pociągi z Międzyzrzecza do Toporowa. Pierwszy z II parowozów przejechał o godz. 4.40. W 1955 r. krecono tu wojenny film „Godziny nadziei” z Stanisławem Mikulskim. Teraz to zarosnięty, ale bardzo dobry punkt widokowy, na który można się wspisać po 80 stopniach.

Buczyna Łagowska

Zajmuje ponad 116 ha i ma ponad 130 lat. Są miejsca, które wyglądają jak ilustracje do powieści Tolkiena - kilkadziesiąt kilometrów pnie oplecionie bluszczem, deszcz złotych jesiennych liści przy każdym podmuchu

wiatru - widok zapiera dech. Buczyna jest jednak nie tylko bardzo malownicza (można po niej spacerować albo przejechać na rowerze, który można wypożyczyć m.in. w przystani Pod Szaloną Kurą, 4 zł za godzinę), ale i należy do najlepszych jakościowo w Lubuskiem. Gdy owocują buki, leśnicy ze Świebodzina rozpinają na 2,5 ha siatkę, a nad drzewami powoli przelatuje smigłowiec i podmuchem wiatru strąca bukiwki, czyli trójkatne szyszki na siatkę. Zbierane w ten sposób nasiona mogą być przechowywane nawet 15 lat. Potem z nich hodowane są kolejne buki. W smaku bukiwki przypominają orzechy laskowe, ale nie można je za dużo zjeść, bo zawierają silne olejki eteryczne, od których może się zakręcić w głowie.

Jeziora i rowerki wodne

Nie sposób wyobrazić sobie pobytu w Łagowie bez przepłynięcia na rowerku wodnym przesyłkiem łączącym dwa jeziora. Stąd jest to najbardziej zakorkowane miejsce w miejscowości. Czasem aż kilkanaście rowerów z jednej i drugiej strony czeka na swoją kolej. Mimo że w Łagowie jest dziesięć wypożyczalni sprzętu wodnego (od 6 do 10 zł za godzinę pływania na rowerku wodnym), w sezonie trzeba odstąpić nawet kilkadziesiąt minut, zanim uda nam się zdobyć ten najbardziej pożądany tu środek lokomocji. Daje on bowiem możliwość dotarcia do ustronnych pomostów rybackich, na których można odpocząć (od strony ładu jest bardzo stromo). Na wycieczkę po jeziorach najlepiej wybrać się rano lub wieczorem, nawet o godz. 20, gdy nie ma tłumu na wodzie, a obok płyną kaczkę i labędzie. Zanim jednak wyruszymy na środek Jeziora Trześniowskiego, koniecznie trzeba dopłynąć do prawego brzegu od strony przystani. Latem kwitnie tam kilkadziesiąt malinowych nenufarów. Jeszcze niedawno nie można było płynąć na sam koniec jeziora, bo jego północna część znajduje się na terenie poligonu wojskowego. Teraz cały ten teren i od strony ładu (ścieżka rowerowa dookoła je-

ziora) i wody jest dostępny w weekendy. W ciągu tygodnia najlepiej sprawdzić u oficera dyżurnego poligonu - tel. 0-95 755 64 44 lub w biurze ŁPK tel. 0-68 341 22 55 czy w danym dniu nie ma ćwiczeń wojskowych.

Pawski Ług

Trzeba go zobaczyć o świcie, wtedy z mgły wylaniają się bagniste oczka wodne zarosnięte żółto i biało kwitnącymi grzałkami. Aby tam dotrzeć, trzeba zjechać drugim zjazdem w las na drodze do Pożrzadła, potem przeprawić się przez chaszczkę, ale na miejscu jest już kilkadziesiąt metrów pomost, na którym można podziwiać bagnisty świat. Najlepiej o pomoc poprosić kogoś, kto zna to miejsce, żeby nie zablądzić.

Bukowy Pomost

Zwany „dyskoteką na dechach”, czyli drewniany szeroki taras na wodzie. W dzień jest tu smażone ryby, hot-dogi czy hamburgery (można tu podpłynąć rowerkiem wodnym, złożyć zamówienie i zjeść na wodzie), pije piwo lub w zaadaptowanych hangarach gra w lotki, automaty i bilard. Wieczorem zaś na pomoście tańczy się do upadłego przy hitach dyskotekowych. To jedyny pomost w Łagowie, gdzie można potańczyć, stąd wielbiciele masporo. Poza tym rozświetlony pomost pięknie wygląda nad nocnym jeziorem.

Stary cmentarz na Sokolej Górze

Dla wielbicielek tajemnic to jedno z bardziej urokliwych miejsc w Łagowie, szczególnie w wietrzną pogodę, gdy nad głowami szumią ogromne drzewa, skrzypią konary, cichną ptaki, a między drzewkami dostrzegamy kolejne stare nienaturalnie zbudowane nagrobki z początku XX w. Jest ich kilkadziesiąt, niektóre są identycznie zdobione motywem kotwicy i liny lub bluszczu. Większość jest zdezastrowana, ale są i bardzo dobrze zachowane tablice. Dojdziemy tam ścieżką prowadzącą z zamku dookoła Jeziora Trześniowskiego. Po kilkunastu metrach wspinamy się na Sokolą Górę.

Wieża zamku góruje nad lasami i jest widoczna niemal z każdego kąta Łagowa

Grodzisko

Z Sokolej Góry to już tylko kawalek. Idziemy szczytem jednego z wałów, które otaczały stare grodzisko z XIII w. W dole widzimy pozostałość po starożytnej fosie. Wiosną wypełnia się ona wodą. Miejsce to na gody upodobały sobie żaby trawne, które są pod ścisłą

ochroną. Odważni mogą zbiec stromym zboczem w dół, podobno niesamowite wrażenie. Bardziej ostrożni mogą wrócić do cmentarza i tam łagodniejszą ścieżką zejść w stronę kina Świąte. A w kinie Lato... ●

beata.tokarz@zielona.agora.pl

Co Ty wiesz ciekawego o Łagowie?

- **Wydawałoby się, że wystarczy obejść miasteczko dwa razy, by całkowicie je poznać. Łągów jednak potrafi zaskoczyć**
- **Zamek** - a dokładniej jego ogrom, który dostrzegamy dopiero wtedy, gdy wchodzimy do środka. Z zewnątrz zasłaniają go bowiem drzewa.
- **Śluby** - Łągów stał się bardzo modnym miejscem brania ślubu. Pewnie dlatego, że poznaje się tu i zakochuje wiele par, więc ślub organizują w Łagowie z sentymentu. Uroda tego miejsca przyciąga nowożeńców nie tylko z okolicy, ale nawet z Warszawy i Poznania. Zdarza się, że jednego dnia po parku przechadza się kilka młodych par.
- **Woda mineralna** - ponad tysiąc metrów pod ziemią znajdują się złoża wody mineralnej, które mogłyby przyciągnąć kuracuzki i turystów przez cały rok. Tym bardziej, że przed wojną był tu kurort. Gmina nie ma jednak pieniędzy na to, by ją wydobywać. Cały czas szuka sponsorów. Być może już niedługo zamiast Łagowa Lubuskiego będzie tu Łągów Zdrój.
- **Nurkowie** wynurzający się nagle w środku jeziora. Oba zbiorniki są

Nurkować każdy może. Fachową pomocą służą instruktorzy.

bowiem bardzo głębokie (Jezioro Trześniowskie ze swoimi 58,8 m głębokości jest czwartym najgłębszym jeziorem w Polsce) i bardzo czyste - prawdziwy raj dla nurków. Tym bardziej że ponoć w jeziorach ukryty jest skarb joannitów. Legenda ta nabrała mocy po znalezieniu kilka lat temu cennego zbioru monet na polach przy pobliskiej wsi Sieniawa. Kto chciałby spróbować swego szczęścia i na własne oczy sprawdzić, co kryją głębiny jezior, może nauczyć się nurkowania. Za tygodniowy kurs trzeba zapłacić ok. 800 zł (tel. 0-606 829 237, 0-600 837 840 lub 0-606 894 508). ● BEWA

ru monet na polach przy pobliskiej wsi Sieniawa. Kto chciałby spróbować swego szczęścia i na własne oczy sprawdzić, co kryją głębiny jezior, może nauczyć się nurkowania. Za tygodniowy kurs trzeba zapłacić ok. 800 zł (tel. 0-606 829 237, 0-600 837 840 lub 0-606 894 508). ● BEWA

ŁAGÓW W PIGULCE

Jak dojechać

- Z Zielonej Góry, Wrocławia i Poznania - jedziemy drogą krajową nr 2 w kierunku Szczecina, na trasie Poznań - Świecko skręcamy w miejscowości Stok w prawo, przejeżdżamy przez Gronów i po ok. 6 km jesteśmy już w Łagowie (uwaga na dwa ostre zakręty pod wiaduktem przy wjeździe do wsi).
- Autobus PKS z Zielonej Góry do Łagowa odjeżdża o godz. 9.50, 12.30, 15.40 i 18.40. Bilet 13,30 zł.
- Z Zielonej Góry czy Poznania trzeba wsiąść do pociągu jadącego do stacji Świebodzin z przesiadką w Rzepinie lub Zbąszczyne (ok. 2 godz.). Tam wysiadamy, dalej trzeba jechać autobusem (ok. 30 min)

Co się dzieje

- **2-9 lipca** - Lubuskie Lato Filmowe. To najstarszy polski festiwal. Co roku można obejrzeć filmy z Europy Środkowo-Wschodniej. Do Łagowa zjeżdżają się Czesi, Ukraińcy, Litwini, Niemcy - możemy obejrzeć najnowsze filmy z tych krajów i porównać je z najnowszą polską kinematografią. LLF to święto kina dla tych, którzy do kina chodzą na

filmu. Szczegóły o Lecie Filmowym na stronie internetowej festiwalu www.llf.pl.

- **7-8 lipca** - godz. 19, restauracja „Pod Basztą” - „Piosenki PRL-u”, czyli lekka, nieco frywolna, pełna humoru kabaretowa interpretacja znanych i popularnych piosenek z epoki PRL-u. Wystąpią aktorzy profesjonalnych scen teatralnych. Bilety w cenie 30 zł.
- **14-16 lipca** - restauracja Pod Lipami - Rock, Blues i Motocykle - zjazd wielbicielek ciężkich maszyn. W programie koncerty, parada motocykli, pokazy sztucznych ogni (www.96.motolagow.pl).
- **3-6 sierpnia** - park zamkowy - Festiwal Kultury Rycerskiej - w programie m.in. turniej lucniczki, pokazy walk rycerskich i występy artystyczne.

Pamiętaj o Łagowie

● Na pamiętkę obowiązkowo trzeba wziąć jakiś drobiazg z krzyżem maltańskim - symbolem joannitów, a teraz też i Łagowa. Do wyboru są pierścienki, wisioriki, bransoletki, obrazki, a nawet figurki rycerzy joannitów z 10 zł. Podobno mają ogromne wzięcie, więc czasem może ich zabraknąć w najlepiej zaopatrzonej w pamiętki kiosku przy Bramie Marchijskiej. ● BEWA

Piękne są nie tylko augustowskie noce...

Augustów doczekał się piosenki o tym, jak wyglądają noce na Mazurach. Łągów wcale nie jest gorszy. Można tam wybrać takie lokum, które najbardziej pasuje do naszego temperamentu, upodobań i skrytych marzeń...

••W Łągowie trudno znaleźć wolny pokój w sezonie, a szczególnie podczas festiwalu filmowego. Trzeba o nim pomyśleć co najmniej dwa-trzy miesiące wcześniej.

Wtedy wybór jest jeszcze spory i można wybrać takie lokum, jakie najbardziej nam odpowiada. Później trzeba brać, co się znajdzie.

Jak władca na zamku

Nie ma jednak co ukrywać, że największym rytarzatem, jeśli chodzi o miejsce noclegowe, jest pokój komtura na zamku, z którego okien jest cudowny widok na oba jeziora i wieś. Wyjątkowy jest on też dlatego, że jest tylko jeden taki pokój i wiecznie jest zajęty przez turystów. Oprócz zabytkowych mebli i kominka do ceny (250 zł za dwie osoby) wliczone są też ducha komtura, który jako czarny rycearz przechadza się czasem po pokojach, a na schodach słyca tajemnicze kroki. Jak opowiada recepcjonistka hotelu, która twierdzi, że w duchy nie wierzy, kilka dni temu opowiadała hotelowym gościom o obiekcie i nagle same otworzyły się drzwi, w środku słonecznego dnia. Podobne atrakcje są w tzw. katowni (180 zł za dwie osoby), gdzie stoi ogromne łóżko z litego drewna zdobione łańcuchami, dybami i narzędziami katowskimi.

Na uboczu

Jeśli chcesz odpocząć w całkowitej ciszy, to wybierz ośrodek Zaczęcie przy ul. Wezasowej 1 (za wjazdem do Łągowa od strony Gronowa skrę-

camy w lewo). Nazwa adekwatna do miejsca – ośrodek jest w lesie nad samym Jeziorem Łągowskim. Na 10 ha są ogrzewane czteroosobowe domki z kominkiem (220 zł za dobę), miejsce na kempingi (za postawienie jednoosobowego 22 zł) i pole namiotowe (dwójka 16 zł plus 10 zł za prąd). www.zaczęcie-centre.com, e-mail: biuro@zaczęcie-centre.com, tel. 0-68 341 23 80-90. Na uboczu jest też ośrodek wypoczynkowy Uniwersytetu Zielonogórskiego, który oddalony jest zaledwie kilkanaście metrów od Jeziora Trześniowskiego, ma własny pomost i drzewo z liną (kto ma silne ręce, może z wody wciągnąć się na linę, rozkołysać się i wskoczyć do wody – atrakcja dla żądnych wrażeń). Za nocleg w sześciuosobowym, ładnie wyremontowanym domku z kuchnią i łazienką trzeba zapłacić 120 zł plus koszt mediów (rezewacja pod nr. tel. 0-68 328 20 56). Dojazd od ul. I Lutego, skręcamy w lewo w kierunku zespołu szkół i tam tuż przed boiskiem skręcamy znowu w lewo w stronę skarpy. Tam jest parking, którego nie widać z drogi. Tutaj jednak tylko z niektórych domków widać jezioro.

Taniej, ale bez widoków

Korzystne ceny są w prywatnych kwaterekach, których najwięcej jest przy ul. Podgórznej i Pensjonatowej, czyli w części willowej Łągowa, gdzie prawie w każdym domu można znaleźć pokój do wynajęcia. Cena od 25 zł za osobę w pokoju ze wspólną kuchnią i łazienką. Jednym z bardziej znanych pensjonatów jest Dąga ze standardo-

wo wyposażonymi pokojami (70 lub 90 zł za dwójkę). Miejsce to upodobał sobie głównie Niemcy, dlatego rano można tu wypić świetną niemiecką kawę i obok przy stoliku usłyszeć język zachodnich sąsiadów. Wieczorem można pogrillować pod wiatą obok pensjonatu i, co ważne, samochód w tym czasie spokojnie stoi sobie w wielkim garażu. Trudno tu jednak o ładne widoki.

Jezioro z każdego okna

Inaczej jest w odnowionej Rybakówce na ul. Paderewskiego 6 nad samym Jeziorem Łągowskim. Na jezioro możemy tu patrzeć przez okno pokoju (70 zł za dwójkę), z tarasu grillowego i z pomostu na jeziorze, gdzie można też wypożyczyć rowery wodne za 10 zł za godzinę, ale mieszkańcy Rybakówki mają zniżkowy karnet (www.bajka3.com, tel. 0-68 341 20 14, 0-505 420 643).

Mало kto wie, że przenocować można też w zabytkowych bramacznych domkach w samym centrum. Najlepszy widok na jezioro jest w trzyosobowym pokoju w Bramie Polskiej, za który trzeba zapłacić 75 zł. W bramie Marchijskiej za dwójkę trzeba dać 70 zł, a za jedną – 50 zł (tel. 0-607 76 78 13).

W centrum Łągowa przy ul. Chrobrego jest też hotel Lesnik. Wyremontowany kompleks, gdzie często nocują gwiazdy podczas Łągowskiego Lata Filmowego, a w tamtejszej kawiarni nazywanej Ściekiem (bo po sean-sach wszyscy tutaj spływają) toczą się długie dyskusje filmowe. Dodatkowo atutem hotelu jest bardzo rzad-

W Łągowie prześpiamy się już za 20 zł za noc. Prześliczne, urokliwe domki, pensjonaty lub pokoje spotkamy na każdym kroku.

ko spotykane w Polsce drzewo – tulipanowiec, piękny widok z okien hotelowych i dostęp do jeziora z pomostem i małą plażą. Za dwójkę trzeba zapłacić 120 zł, a za apartament od 150 do 200 zł (www.lesnik.ta.pl, tel. 0-68 341 25 09).

Dla tych, którzy lubią pływać

Dla tych, którzy zamiast oglądać jeziora, chcą w nich popływać, najlepszym miejscem jest Park Rekreacyjny Łągów, który powstał w miejscu dawnego ośrodka Promyk. Jest tam największa i najładniejsza plaża w całym Łągowie. Dwa lata temu teren ten wykupił Holender Johan Eeftink i teraz buduje tam nowe domki letniskowe, nowoczesnie urządzone z kominkiem

i grillem na tarasie. Nad plażą jest restauracja. Dostęp do plaży jednak kosztuje. Za dwuosobowy apartament trzeba zapłacić 220 zł (czteroosobowy – 240). Nocleg w czteroosobowym domu będzie nas kosztował 240 zł. Jeśli spodoba ci się to miejsce, możesz nie tylko wynająć tam domek czy bungalow, ale i kupić go z pełnym wyposażeniem, nawet w szelmu. Kosztuje za ledwie... 49,5 tys. euro. Chętnych jest podobno sporo, szczególnie wśród Holendrów, Niemców czy Anglików. W przyszłości ma tam powstać jeszcze pole golfowe, centrum spa i kasyno. (www.mundi-recrea.pl, e-mail: info@mundi-recrea.pl, tel. 068 341 20 30, 341 24 98). ●

BEATA TOKARZ

Kulinarna mapa, czyli gdzie zjeść i co pić

••W Łągowie jedzenie to przyjemność. Chyba że jest burza i wyłącza prąd. Wtedy możemy liczyć tylko na omeleta i kawę parzoną, ale i tak pysną.

Restauracja Zamkowa to najbardziej wyszukane miejsce na posiłek, gdzie zjemy m.in. poledwiczkę z jałowcowej marynaty zroszoną kroplą serowej rozkoszy czy pstrąga z patelni okraszonego palonymi migdałami w szpinakowym sosie. Ceny są na tyle wysokie, że lepiej nie podawać ich głośno.

Restauracja Pod Basztą to klimatyczne i tańsze miejsce w najbliższym sąsiedztwie zamku. W wakacje czynna do godz. 22. Jest taras z widokiem na jezioro i zamek oraz pomost pływający w kształcie statku. Godna polecenia jest tu szczególnie kawa „adwokacka” i zupa gulaszowa.

Restauracja Pod Lipami to standardowe miejsce posiłków przy przemyku między jeziorami. Są tu wyśmienite zapiekanki ziemniaczane z różnymi dodatkami i smażona ryba. Mimo tłumów turystów na jeziorze czeka się najwyżej 20 minut. Godny polecenia jest jedyny w swoim rodzaju likier kawowy, który najchętniej piją turyści zmęczone plażowaniem i upalem.

Kawiarnia Anna serwuje miętowy napój naprawdę orzeźwiający za 2,50 zł. Za zlotówkę więcej można zjeść tu też kawalek domowego ciasta.

Defka to miejsce, gdzie się je pysznie, tanio i dużo. Talerz szczawiówki z jaskiem zjedzony na tarasie na wdzie zostaje na długo w kulinarniej pamięci. ● BEWA

Co się wydarzyło przez siedemset siedem lat

Przepiękne schody na wieżę zamkową

•• Pierwsza wzmianka o Łągowie pochodzi z 1299 r., kiedy margrabowie brandenburscy Otton i Henryk oddali za długi castrum Łągowe rycearzowi Albrechtowi de Klepitz.

Owczesna warownia była położona ok. 500 m od zamku na Sokolej Górze. Do dzisiaj zachowały się fragmenty fosy i wałów obronnych. W połowie XIV w. Łągów stał się własnością rycerskiego zakonu św. Jana Chrzyciela, znanego jako joannici.

To oni wybudowali zamek na sztucznie usypanym wzgórzu na przemyku dwóch jezior. Wieś stała się służebną osadą na potrzeby klasztoru. W końcu XIV w. zamek stał się siedzibą komandorii joannickiej, która obejmowała rozległą okolicę z 18 wioskami (wśród nich dzisiejsze Templewo, Wielowieś, Boryszyn) i miastem Sulęcinem jako siedzibę po kasacji zakonu templariuszy. Podzamcze otoczono dziewięciometrowymi murami obronnymi z dwoma bramami: tzw. Polską murowa-

ną w XV w. i Marchijską o konstrukcji ryglowej, która wybudowana w XVI w. Obie przetrwały w pierwotnym kształcie, tylko ich otwory strzelnicze w XIX w. zamieniono na okna. Mury obronne przetrwały tylko raz w czasie wojny trzydziestoletniej, kiedy to Łągów został zajęty przez Szwedów, a Brandenburczycy chcieli go odbić latem 1640 r. Nie udało im się to jednak.

Największy rozkwit Łągów święcił na początku XVIII w., kiedy komandorem został margrabia Christian Ludwik Hohenzollern. Wybudował on kościół parafialny pw. Jana Chrzyciela. Łągów uzyskał prawo organizowania trzech jarmarków w ciągu roku i w 1727r. otrzymał prawa miejskie. Na koniec swego życia założył jeszcze ogród zoologiczny dla podwładnych. Istniała tu też piękna woda mineralnych, gorzelnia i dwie karczmy.

W 1812 r. po kasacji zakonu Łągów przeszedł w ręce prywatnych właścicieli.

Budowla z muru pruskiego to jedna z charakterystycznych perełek miasteczka

W 1932 r. Łągów stracił prawa miejskie, ale za to stał się znanym letniskiem i kurortem, który z uwagi na swoje wartości zdrowotne znalazł szczególne uznanie u Berlińczyków

Podczas wojny zamek nie został zniszczony, ale po jej zakończeniu rozgrabiono jego wnętrza. Dziś należą do gminy, ale dzierżawi go prywatny przedsiębiorca. ● BEWA

Kim byli joannici?

•• Zakon joannitów to najstarsze z trzech wielkich rycerskich stowarzyszeń mnichów w czasie wypraw krzyżowych. Powstał ok. 1060 r. w Ziemi Świętej jako bractwo szpitalników. Zakonnicy nazywani byli też kawalerami rodowymi lub maltańskimi. Nosili czarny habit i czarny płaszcz z kapturem. Na lewej stronie noszły białe osmiorożny krzyż, zwany teraz maltańskim. Zakon zasłynął głównie z zakładania pierwszych w Europie szpitali. Był bardzo bogaty i wpływały. W jego szeregi wstępowały synowie rodzin feudalnych i rycerskich.

Posiadał ogromne posiadłości, m.in. majątki ziemskie wraz z zamieszkanymi ludnością, domy i place w miastach, kramy i hale targowe, piekarnie, łaźnie, młyny, ogrody, winnice, kamieniołomy, a nawet saliny nad morzem. Oprócz chłopów na rzecz zakonników pracowali też niewolnicy, czyli ludność zależna, i wzięci podczas wypraw krzyżowych w niewolę muzułmanie i jeńcy wojenni. Obecnie do zakonu należą też osoby świeckie. Ma ok. 10 tys. członków, w tym 450 Polaków. Zakon stanowi suwerenne państwo i jest oficjalnie uznawany przez rządy 92 państw na świecie, przy których posiada on swoich ambasadorów. Na jego czele stoi Szkot pochodzenia, wielki mistrz Andrew Bertie. ●

Byliśmy tu, tam i tam jeszcze!

Już po raz drugi w tym roku, w Centrum Współpracy Polsko-Niemieckiej Dom Joannitów spotkała się grupa ludzi zainteresowana tym, co było historycznie niedawno na Ziemi Torzymskiej, w czasach nieodległych, ale innych historycznie, ideologicznie i jak to się działo. To, co od 66 lat jest Ziemią Lubuską, województwem wielkopolskim-poznańskim do 1950, zielonogórskim i ponownie lubuskim, - do 1945 r. było terenem niemieckim z jego bogatym, ludzkim obszarem życia, gospodarowania, tworzenia.

Na bazie własnych regionalnych zainteresowań, wspomnień osobistych oraz literatury już napisanej, wspomniane spotkania są warte kontynuacji i wzbogacenia wiedzy i wiedzą innych, po przeżyciach...

W I spotkaniu 25.02.2011, gdy Dom Joannitów zaprosił do uczestnictwa w cyklu spotkań w sesji popularno-naukowej po raz pierwszy, tematem było „Zajęcie Ziemi Sulęcińskiej przez wojska radzieckie na przełomie stycznia i lutego 1945 roku”.

Dla przypomnienia podajemy poruszane tematy:

Temat	Prowadzący
<i>Zajęcie Sulęcína przez wojska radzieckie w dniu 02.02.1945 r.</i>	Jacek Cieluch – kierownik Domu Joannitów w Sulęcínie
<i>Zajęcie Łagowa przez Rosjan w dniu 1 lutego 1945 r.</i>	Ryszard Bryl, redaktor naczelny, wydawca Klimatów Łagowskich
<i>System obronny Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego</i>	Łukasz Bednarek – dokumentalista Muzeum Regionalnego w Międzyrzeczu

Tekst i zdjęcia

Ryszard Bryl

Mieczysław Fedorowicz

CENTRUM WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ DOM JOANNITÓW

69-200 SULĘCIN UL. MŁYNARSKA 1
TEL. 95-755 37-50
TEL. 95-755-37-60

Centrum Współpracy Polsko-Niemieckiej w Sulęcinie

ma zaszczyt zaprosić

Pana Ryszarda Bryla

na polsko-niemiecką sesję popularno-naukową

pt. *” Wysiedlenie ludności niemieckiej z Ziemi Sulęcińskiej
w czerwcu 1945r.”*

która odbędzie się w dniu **10.VI.2011r.**

w Domu Joannitów w Sulęcinie, ul. Młynarska 1.

Program sesji:

10:00 –10:15 – Inauguracja sesji i przywitanie przybyłych gości.

10:15–10:45 – *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Sulęcina w dniu 24 czerwca 1945r.*

Prowadzący: Jacek Cieluch- Kierownik Domu Joannitów w Sulęcinie.

10:45-11:15 – *Wokół mitu założycielskiego Ziemi Zachodnich.*

Prowadzący: Zbigniew Czarnuch- znany lubuski regionalista.

11:15-11:30 – Przerwa na kawę i ciasto.

11:30- 12:00- *Utracona ojczyzna. Moje wspomnienia o przymusowym opuszczeniu Templewa w czerwcu 1945r.*

Prowadzący: Ulrich Wilhelm-były przewodniczący Związku Byłych Mieszkańców Powiatu Wschodnio-Torzyskiego.

12:00-12:30 – *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Łagowa w dniu 24 czerwca 1945r.*

Prowadzący: Ryszard Bryl- redaktor naczelny kwartalnika Klimaty Łagowskie.

Kierownik
Centrum Współpracy
Polsko-Niemieckiej

mgr Jacek Cieluch

Sołtysi i Rady sołeckie

Trzeba podkreślić, że „KŁ” publikują po raz pierwszy cały zbiór osób – społeczników, jacy podjęli się pracy publicznej w lokalnej społeczności, swoich wsiach, miejscach zamieszkania na rzecz innych. Trzeba przyjąć z góry, że ci społecznicy wybrani na 5 lat potwierdzą to, wykażą aktywność ponadprzeciętną, lokalną, widoczną przez innych. Jest dla kogo pracować w gminnych, wiejskich realiach – głównie lokalnie ale i szerzej. Jeśli będzie aktywność, będą postępy, osiągnięcia, rosnący indywidualny dobrobyt i zadowolenie.

Każde sołectwo, nowe środki finansowe otrzymywane do zagospodarowania, to ładniejszy obszar wspólnoty sołeckiej – aktywność jej członków, mieszkańców, dzieci i młodzieży.

W toczącej się rzeczywistości będziemy zaglądać i odwiedzać gospodarzy wsi, aktywne wiejskie przedsięwzięcia... porównywać co było – co przybyło.

Szczególnie ważne jest to, że gospodarze wsi, to już praktycy, więcej niż jedna kadencja aktywności i zmian. I to cieszy, że chcieli działać dalej.

„KLIMATY ŁAGOWSKIE” życzą dobrego działania! Podany wykaz powinien ułatwiać pracę i kontakt wszystkim – chętnym z kraju i zagranicy do odwiedzin Ziemi Łagowskiej.

Wydawca

WÓJT GMINY ŁAGÓW
ul. 1 Lutego 7
66-220 ŁAGÓW
woj. lubuskie
OOG.14.12.2.2011

Pan
Ryszard Bryl
ul. Kręta 41/3
65-788 Zielona Góra

data:2011.05.19

Odpowiadając na pana pismo z dnia 5 marca 2011 roku w sprawie podania pełnej listy wybranych sołtysów i rad sołeckich gminy Łagów, przesyłam w załączeniu wykaz Sołtysów i Rad Sołeckich na nową kadencję 2011-2015 w gminie Łagów.

z up. Wójta
mgr Lena Osos
SEKRETAŃZ GMINY

W Y K A Z

Sołtysów i Rad Soleckich wybranych na nową kadencję 2011 – 2015w Gminie Łagów .

L.p.	Nazwa sołectwa	Imię i nazwisko sołtysa	Imię i nazwisko członków rad soleckich	Uwagi
1.	Żelechów	Szymczak Józef Żelechów 27/3 66-220 Łagów Tel. 683412845	Gałkowski Tomasz Szymczak Mieczysław Woźniak Bogusława Więdołcha Wanda	
2.	Jemiołów	Stanisław Mucha Jemiołów 3 66-220 Łagów tel.68 3412-347	Łużyńska Irena Galas Mirosław Chochoł Mirosław Rudolf Michał	
3.	Sieniawa	Tyliszczak Maria Sieniawa 79 66-220 Łagów Tel. 683412-368	Topolski Andrzej Tyliszczak Krystyna Kozacki Krzysztof Kunicki Marek	
4.	Łagówek	Graczyk Robert Łagówek 41 66-220 Łagów Tel. 500111014	Karaś Magdalena Bogucki Zbigniew Lewandowski Zbigniew Piasecki Dawid	
5.	Gronów	Makowski Paweł Gronów 18 66-220 Łagów Tel. 788739680	Słota Agnieszka Tyliszczak Tomasz Pawliszyn Irena Słota Paulina	
6.	Kłodnica	Gomółka Krzysztof Kłodnica 10 66-220 Łagów tel. 0683411-253	Graczyk Zofia Strzelecka Helena Michalska Maria Graczyk Piotr	
7.	Toporów	Jabłońska Alina Toporów ul. Dworcowa 2/1 66-22- Łagów 683411050	Wójcik Arleta Bartkowiak Ireneusz Wróblewski Marek Jabłońska Marzena	
8.	Niedźwiedź	Kolenda Monika Niedźwiedź 11 66-220 Łagów 683411412	Baryła Robert Dziegciarz Jolanta Buchwald Małgorzata Dziegciarz Jacek	
9.	Kosobudz	Dyńda Danuta Kosobudz 23 66-220	Kalbarczyk Czesław Sowińska Marzena Graczyk Tomek	

		tel. 3411-123	Konopnicki Jacek	
10.	Poórzadło	Jaceniak Maria Poórzadło 1 66-220 Łagów Tel. 683411095	Temniuk Agnieszka Kaszuba Sylwia Perz Aleksandra	
11.	Łagów	Piniuta Czesław ul. Leśna 4 66-220 Łagów Tel. 683412863	Domagała Bronisław Dolatowski Krzysztof Nisiewicz Romualda Rutkowski Grzegorz	
12	Stok	Wysocki Zenon Stok 9/3 66-220 Łagów 600939518	Królikowski Andrzej Ługowska Jolanta Wysocka Janina Buśkiewicz Henryk	

Informacje Klimatów Łagowskich

Rozwijająca się aktywność „KŁ” powoduje, że obejmujemy swoim bardzo lokalnym obszarem istnienia i działania, kolejne małe okolice, i tam oraz stamtąd pobieramy i tak chcemy, informacje aby móc więcej wiedzieć oraz ciekawie pokazywać właśnie sprawy z okolicy-dawnej i obecnej rzeczywistości.

Obecnie, pismo nasze otrzymywali i otrzymują, sołtysi, urzędy, stowarzyszenia lokalne, szkoły z obszaru gminy oraz czytelnicy indywidualni w swojej większości. Jest faktem, że nie w każdy kwartał „KŁ” otrzymują ci wszyscy co już je otrzymywali - stosujemy rodzaj rotacji - ten czytelnik miał, ale teraz otrzymał ktoś inny. Podobnie - ktoś miał doręczone „KŁ” czarno - białe, innym razem otrzymał nieoczekiwanie w kolorze, na CD, lub tylko z kolorową okładką (najczęściej). Jest to powód małego nakładu, małej ilości wydawanego pisma, i tak to wygląda realnie. Oczywiście produkt na CD jest w kolorze, jednostkowo dostępny bezpłatnie i indywidualnie.

Jak dotychczas i jeden dzień dłużej, chcemy być i jesteśmy pismem niezależnym, non-profit, nie dotowanym, bo i przez kogo? Jesteśmy ponad układami, ponad lokalnymi działaniami, choć o nich piszemy i pisać będziemy. Należy pisać! Chcemy być ciekawym pismem, tak jak dotychczas, przedrukowywać innych ciekawie piszących i wydających lokalnie i trochę spoza regionu. Chcemy aby „Klimaty Łagowskie” mogły być też widziane jako „Klimaty Lubuskie” - ale to może kiedyś?

Aktualnie „Klimaty Łagowskie” otrzymują także;

PTTK Z. Góra, Bibl. Wojew. Z. Góra, Gazeta Lubuska, Dzień za dniem, -Świebodzin, UG Łagów, Bibl. Gminna Łagów, SOSKiR Sulęcín - Dom Joannitów, Stów. Ziemi Gubińskiej, Pol. - Niem. Tow. Społ.-Kult. Mniejszości Niemieckiej, Sulechowskie Towarzystwo Historyczne i In. „Klimaty Łagowskie” otrzymują też proboszczowie Parafii Rzym.-Katolickich z Łagowa, Toporowa i Sieniawy. Chcemy też w przyszłości pojedyncze egzemplarze przekazywać dla mieszkańców przysiółków i osad gminy Łagów. Od mieszkańców takich miejscowości chcielibyśmy otrzymywać listy, teksty wspomnień jak było, gdy się osiedlali po II w. św, jak żyli, pracowali i jak jest teraz postrzegana rzeczywistość lokalna. Każdy ma swoją ocenę i możliwość wypowiedzenia się!

Pośród osób indywidualnych spoza gminy Łagów, „KŁ” otrzymują czytelnicy w Trzebiechowie, Myszęcinie, Stołuniu, Międzyrzeczu Wielk., Nowym Kramsku, i in. Pojedyncze egzemplarze trafiają w opracowaniu CD lub wydaniu papierowym także do Niemiec, USA, Francji lub są „mnożone” nowoczesnymi technikami.

Rozpoczęliśmy trzeci rok istnienia i wydawania lokalnych „KŁ”, od początku istnienia zapraszamy zaś do współpracy, pisania wspomnień, udostępniania ciekawych zdjęć (oddajemy) oraz dzielenia się lokalnością istnienia. To takie ciekawe...

Tę wiedzę i domowe archiwum zdjęć posiada chyba każdy. Sami także szukamy tematów (one są liczne ciągle), obiektów wartych fotografowania, zmian jakie tworzyły się wokół nas, tematów do opisanie, będących w ludzkiej pamięci.

Tematów do wspominania, wspomnienia, opisywania aby młodzi wiedzieli po 66 latach zamieszkiwania jest moc wielka, wielka ilość - tuż za oknem, na sąsiedniej ulicy, w każdej miejscowości - babcia o tym mówiła, tato opowiadał... - FWP, PGR-y, PAGIET, łowiectwo i myślistwo, leśnictwo lokalne a piękne, rolnictwo indywidualne, obiekty kultury w terenie, kolejnictwo, którego już nie ma, Spółdzielczość Kółek Rolniczych, RSP, Spółdz. Rolniczych (SKR) plaża „Promyk”, półwysep turystyki campingowej p. Szarka - niezniszczalnego szefa od lat ze Świebodzina itp., etc.

A przecież to nie koniec możliwości, bo każdy żyje i żył własnym rytmem pracy - był i jest Zamek Joannitów z łagowskimi pracownikami, tartak, lokalne rybołówstwo na jeziorach, sport LZS - owski i szkolny z rozdziałem koszykówki p. Dębskiego, aktywność i upadek lub likwidacja GS-u, ale też działanie lub brak aktywności organizacji młodzieżowych w terenie.

Każdy prawie gdzieś zapisywał się, był aktywny, coś robił; tak mijał nasz czas. Tradycje Kościoła, uroczystości i zabytki sakralne w okolicy (a są tutaj), działania lokalne przy istniejących Parafiach - ludzie stąd np. ks.bp. Antoni Stankiewicz, ks. Prob. P. Biłyk jedyny, który tutaj posługę miał i tutaj ma swoje miejsca na komunalnym cmentarzu łagowskim. Minęły dwa lata wydawania „KŁ”. Zapraszamy!

- Informujemy czytelników, że „Klimaty łagowskie” są wydawane z prywatnych środków finansowych wydawcy, (emerytalnych).

Ryszard Bryl.

BAZA NURKOWANIA – FAJNIE JEST W ŁAGOWIE NA WODZIE!

Łagów to woda czysta i trawa zielona i tak trzymać, tak ma być, i dbać i sprzątać cały rok. Okolice pobliskie również, drogi wędrówek wokół doglądać, pamiętać, że niektórzy „koneserzy” tam śmieci wywożą, jakby pieniędzy nie mieli – wille mając, domy i mieszkania...

To miejsce do życia, zamieszkania i zarabiania, lecz bywa, że sezon otwierany jest, a nieczystości z ubiegłego roku leżą i w zatoczkach jezior pływają na wodzie. To jedno z najciekawszych miejsc Ziemi Lubuskiej, ale trzeba o to dobro dbać nieustannie – nie zdeptać, nie zajeździć, nie zasiedzieć i nie „przewrócić” zabytków chociażby...

Łagów to różnorodne, częste, sezonowe i cykliczne powtarzalne imprezy, uroczystości, tradycje, pokazy, itp. Jedną, powtarzalną i sezonową jest kwalifikowane, bezpieczne nurkowanie, możliwość nauki, ćwiczeń, zdobywania doświadczeń wodnych, podwodnych, na obszarach jezior łagowskich i innych w pobliżu.

Sezon letni na to pozwala – pozwala dla odważnych realizować swoje zainteresowania – 01.05.2010 powstała nowa baza nurkowa koło Zamku Joannitów na podzamczu północnym, przy nowym, małym pomoście, zielony pawilon bazy pod drzewami. Baza Nurkowa Zamek.

W tej lokalnej bazie sezonowej mogą się odbywać letnie kursy specjalistyczne oraz szkolenia nurków technicznych. Zespół płetwonurków uczy podstaw nurkowania w pakiecie godzin do zrealizowania, dysponuje sprzętem nowoczesnym nowej generacji oraz cichymi, szybkimi motorówkami typu pontony z zawieszanymi silnikami do przewożenia sprzętu i ludzi do miejsc ustalonych, wybranych, oznaczonych jako pole ćwiczeń.

Jezióra Łagowskie i Trześniowskie-Ciecz pozwalają na szerokie działania, eksperymenty i doskonalenie się tych, co chcą nurkować i zgłębiać podwodne obszary.

Myślę, że dla wybrańców, czyli płacących ekstra, pletwonurkowie mogą „wywieźć” ciekawskich, zainteresowanych światem podwodnym do pobliskich, innych akwenów, jak J. Czarne, Ciche, Bobrze, Malcz, Buszno – różnorodność doznań

gwarantowana. Patrząc przez wodę na drugą stronę dostrzegamy bazę straży zawodowej (PSP) gdzie okresowo ćwiczą z kolegami z Niemiec, strażacy – grupy nurkowe. Kadre dotychczas stanowili studenci i inni zawodowcy z AWF Poznań i Klubu Pletwonurków LOK „ORKA Poznań”. W Łagowie są też inne okazjonalne bazy nurkowe, m.in. „SHARK”.

Czyste wody, obfitość fauny i flory, występowanie zatok, głęboczków, półwyspów, roślinności wodnej, ścianek podwodnych o różnej głębokości stwarzają możliwość i zagrożenie dla ćwiczących sporty podwodne, ale to jest atrakcją dla adeptów z całej Polski, będących w Łagowie, a także z zagranicy.

Ceny w 2010 r.:

Wypożyczenie butli, ubrania – jacketu,
 pianki na dobę – koszt 20 zł,
 Cały komplet to 90 zł doba,
 Ładowanie butli tlenem – 1zł/1l,

Dla turysty, wczasowicza, krajoznawcy pozostaje ruszać się, bywać tam gdzie jest ciekawie, pływać, nurkować w jeziorach łagowskich.

Wykorzystano m.in. K. Najdek, „Praca licencjacka. Rozwój turystyki w Łagowie w latach 2000-2010.”

Opracował Ryszard Bryl

Zdjęcia R. Bryl – 2009-2010

Klimaty Łagowskie

KWARTALNIK LOKALNY

Wydawca / Redaktor Naczelny

Ryszard Bryl

ul. Kręta 41A/3, 65-788 Zielona Góra

tel. 68-452-97-90

kom. 605-454-231

Zielona Góra 23.04.2011

Polskie Koleje Państwowe
Oddział Gospodarowania Nieruchomościami
Poznań

Pan Piotr Kryszak

Redakcja kwartalnika „Klimaty Łagowskie” zwraca się z uprzejmym zapytaniem o ostateczny kształt i decyzje na terenach kolejowych w Łagowie.

Od lat 90-tych XX wieku jest nieczynna trasa przewozów kolejowych Toporów – Międzyrzecz – tak pasażerskich jak towarowych.

Od III / 2008 dzięki reaktywacji małej kopalni odkrywkowej węgla brunatnego Sieniawa i Waszej kolejowej przychylności są wykonywane transporty węgla brunatnego do Toporowa.

W tym roku, obecnie, w Łagowie przy tylko niszczącej pozostałości po budynkach kolejowych trwają prace likwidacyjne oraz na torach.

Redakcja zapytuje o cel przedsięwzięcia, zakres i ostateczne porządkowanie terenu. Zakładamy, że obszar wymieniany nie będzie „pobojowiskiem” nieuporządkowanym w 2011 roku.

Pozostając wysoce zainteresowanym – pozdrawiam Ryszard Bryl

Piotr Kryszak
Al. Niepodległości 8
61-875 Poznań
tel.: 61 633 55 48
tel. kom.: 605 820 134
faks: 61 633 10 13
e-mail: p.kryszak@pkp.pl
www.pkp.pl/Media

Poznań, 25.05.2011 r.
N11li-602-06-182/11

Sz.P.
Ryszard Bryl
„Klimaty Łagowskie”
ul. Kręta 41A/3
65-788 Zielona Góra

Odpowiadając na pytanie dotyczące przyszłości terenów kolejowych w Łagowie, PKP SA. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Poznaniu informuje, że grunty oraz budynki położone przy stacji kolejowej przeznaczone zostały częściowo do sprzedaży komercyjnej oraz częściowo do przekazania na rzecz gminy Łagów:

- działka gruntu nr 405/10 wraz z położonym na niej budynkiem gospodarczym wystawiona będzie do sprzedaży w trybie przetargu publicznego otwartego.
- działka gruntu nr 405/12 wraz z położonym na niej budynkiem ekspedycji wystawiona będzie do sprzedaży w trybie przetargu publicznego otwartego.
- działka gruntu nr 405/9 wraz z położonym na niej budynkiem stacyjnym przekazana zostanie gminie Łagów
- działka gruntu nr 405/13 wraz z położonym na niej budynkiem gospodarczym przekazana zostanie gminie Łagów
- działka gruntu nr 405/11 stanowiąca drogę dojazdową przekazana zostanie gminie Łagów

Obecnie trwa procedura przygotowania powyższych nieruchomości do sprzedaży, obejmująca m.in. uzgodnienie obrotu nieruchomościami ze spółkami grupy PKP, wykonanie wyceny przez rzeczoznawcę majątkowego oraz uzyskanie zgody Zarządu PKP SA. na obrót nieruchomościami.

Przetarg na sprzedaż działek nr 405/10 oraz 405/12 będzie przetargiem publicznym, otwartym, a więc udział będzie mogła w nim wziąć każda osoba fizyczna i prawna. Przetarg ogłoszony zostanie w Gazecie Wyborczej. Informacji o przetargu udzielają pracownicy Oddziału w Poznaniu, tel. 61 63 35 791.

Działka gruntu nr 405/14 na której położone są tory kolejowe zachowa swój dotychczasowy status i służyć będzie potrzebom transportu towarowego. PKP Polskie Linie Kolejowe przywrócić na niej ruch kolejowy po zakończeniu remontu wiaduktu w Gronowie.

Z-ca DYREKTORA
ds. Handlowo-Eksploatacyjnych I
Grzegorz Tomaszewski

„KRIEGSKINDER '45“

Unter diesem Titel gab die Landeszentrale für politische Bildungsarbeit in Berlin 1995 „10 Überlebensgeschichten“ - gesammelt und aufgeschrieben von Detlev Mittag - heraus. HEIMATBRIEF beendet heute den auszugsweisen Abdruck der Geschichte von Frau Marianne Seiring - geb. Kulisch - aus Sandow „Mutti, soll ich schreiben?“

In der Nacht vom 31. Januar zum 1. Februar waren wir bei meinen Großeltern im Haus. Da rief plötzlich jemand: „Die Russen sind da!“ Ich weiß noch ganz genau, daß meine Großmutter nach draußen ging, um sich selbst davon zu überzeugen. Da stand vor ihr ein Soldat mit einem Gewehr in der Hand. Sie drehte sich ganz ruhig um, kam zurück ins Haus und sagte: „Hier bringe ich den ersten Russen.“

Der war ihr tatsächlich gefolgt und stand nun bei uns im Zimmer. Er sah erbärmlich aus, seine Uniform war völlig zerschissen, die Füße waren mit Lappen umwickelt. Meine schwangere Tante, die auch bei den Großeltern war, hatte ihre Stiefel im Flur abgestellt, und die versuchte nun dieser Russe anzuziehen, aber sie waren ihm viel zu klein. Er ist dann einfach wieder ohne ein Wort verschwunden. Wir haben nun die Tür hinter ihm verschlossen. Draußen war es sehr laut, Panzer rollten vorbei, wir hörten Schreie, und kurz darauf klopfte es heftig.

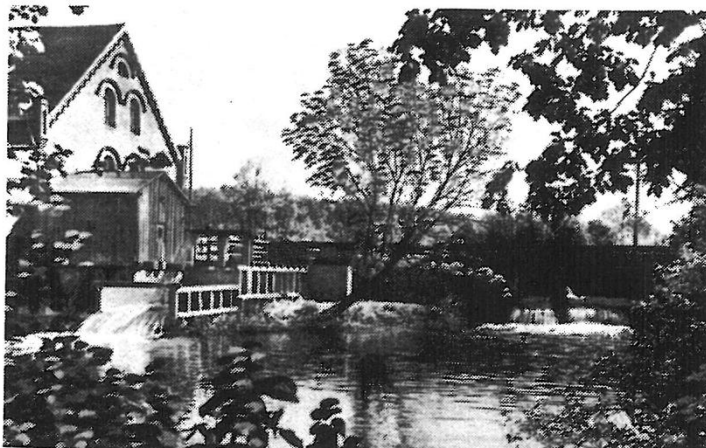
Meine Großmutter, eine sehr couragierte Frau, sagte: „Bevor die uns alles kaputtschlagen, gehe ich lieber hin und mache auf.“ Wir anderen, Großvater, meine Mutter, die Tante und ich, stellten uns voller Todesangst mitten in das Zimmer und warteten darauf, erschossen zu werden. Die Soldaten stürmten ins Haus, beachteten uns kaum, rasten an uns vorbei und haben alles durchsucht. Sie wollten offenbar etwas zu essen und Mäntel, Schuhe oder andere Kleidungsstücke, denn es war bitterkalt, und sie wirkten alle genauso erbärmlich wie der erste Russe, den wir eben gesehen hatten. Sie fanden auch Würste und Schinken, wir hatten noch kurz zuvor ein Schwein geschlachtet. Das war vielleicht unser

Glück, denn um uns kümmerten sie sich eigentlich überhaupt nicht. Am nächsten Morgen sah ich aus dem Fenster und entdeckte auf der gegenüberliegenden Straßenseite im Schnee einen offenbar toten deutschen Soldaten. Ich weiß noch, daß ihm die Russen, wenn sie an ihm vorbeiging, einen Tritt versetzten. Irgendwann war von diesem Menschen nichts mehr zu sehen. Heute kann ich natürlich verstehen, daß viele der russischen Soldaten sicherlich die Grausamkeiten in ihrer Heimat gesehen hatten, die von

deutscher Seite begangen worden waren. das kann jedoch keine Entschuldigung sein für die Verbrechen, die nun auch hier geschahen.

Nachdem sich die Lage etwas beruhigt hatte, wollte meine Mutter unbedingt wissen, was bei uns im Geschäft los ist. Also machten wir uns, meine Großeltern und meine Tante kamen mit, auf den Weg zu uns nach Hause. Die Russen hatten natürlich schon entdeckt, daß bei uns eine intakte Bäckerei stand, in der noch vor kurzem gebacken worden war. Da waren auch noch etliche Mehlsäcke, die meine Mutter als Notration aufbewahrte. So konnte die Bäckerei sofort wieder in Betrieb genommen werden.

Die Russen stellten in den Garten noch drei zusätzliche Feldöfen und eröffneten ihre Militärbäckerei bei uns. Als sie erfuhren, daß meiner Mutter diese Bäckerei gehörte, mußte sie nun für die Russen das Brot backen. Das war gar nicht so schlecht, denn unser Gelände war nun ein geschütztes ... Militärgelände, und wir wohnten dort mittendrin. Inzwischen war es deutlich geworden, daß sich die Russen nicht überall so menschenfreundlich verhielten. wei bei uns ... □

Die Sandower Wassermühle auf einer Ansichtskarte

„Kriegskinder 45” – cz. II – „Dzieci wojny”. Heimatbrief 29/99. M. Seiring-Sandow/Sądów.

W nocy z 31 stycznia, na 1 luty 1945 byliśmy w domu u naszych dziadków. Ktoś nagle zawołał – Rosjanie idą. Jeszcze dokładnie pamiętam, że moja babcia wyszła z domu, aby się osobiście przekonać. Przed nią stał żołnierz z karabinem w rękach. Ona obróciła się spokojnie i weszła do domu i powiedziała: „przyprowadziłam wam pierwszego Rosjanina”. Ten, rzeczywiście wszedł za babcią do naszego pokoju. Wyglądał żałośnie, jego mundur był całkowicie zmięty, zużyty, a nogi miał owinięte szmatami. Moja ciężarna ciotka, która również przebywała u moich dziadków, pozostawiła swoje buty w przedpokoju. Owe buty próbował Rosjanin ubrać, jednak były dla niego stanowczo za małe. Zniknął nie wypowiadając ani słowa. Zamknęliśmy za nim drzwi na klucz. Jednak na dworze zrobiło się bardzo głośno, słyszeliśmy krzyki, a czołgi przetaczały się obok domu i krótko po tym głośno zastukano...

Moja babcia była osobą przewidującą i powiedziała – zanim nam wszystko rozbiją, idę i otworzę im drzwi. Pozostali: dziadek, moja matka i ciocia ustawiliśmy się w śmiertelnym strachu pośrodku pokoju w oczekiwaniu na rozstrzelanie.

Żołnierze wdarli się do pokoju i nie patrząc na nas przeszukali cały dom. Prawdopodobnie chcieli co do jedzenia, odzież i buty, bo było bardzo zimno i wszyscy wyglądali żałośnie, podobnie jak pierwszy Rosjanin, którego przed tym widzieliśmy. Znaleźli kielbasy i szynki, bowiem krótko wcześniej było u nas świniobicie. To było widocznie nasze szczęście, bowiem na nas nie zwrócili najmniejszej uwagi. Następnego dnia wyglądałam przez okno i odkryłam na przeciwległej stronie ulicy, w śniegu nieżyjącego prawdopodobnie niemieckiego żołnierza. Jeszcze dziś pamiętam, że każdy przechodzący obok niego Rosjanin, kopał leżącego. Po krótkim czasie ten nieboszczyk zniknął.

Dziś mogę zrozumieć, że dużo rosyjskich żołnierzy musiało oglądać w swojej ojczyźnie straszne rzeczy, bestialstwo dokonywane ze strony niemieckiej. Nie może to jednak być usprawiedliwieniem tego co tutaj się zdarzyło.

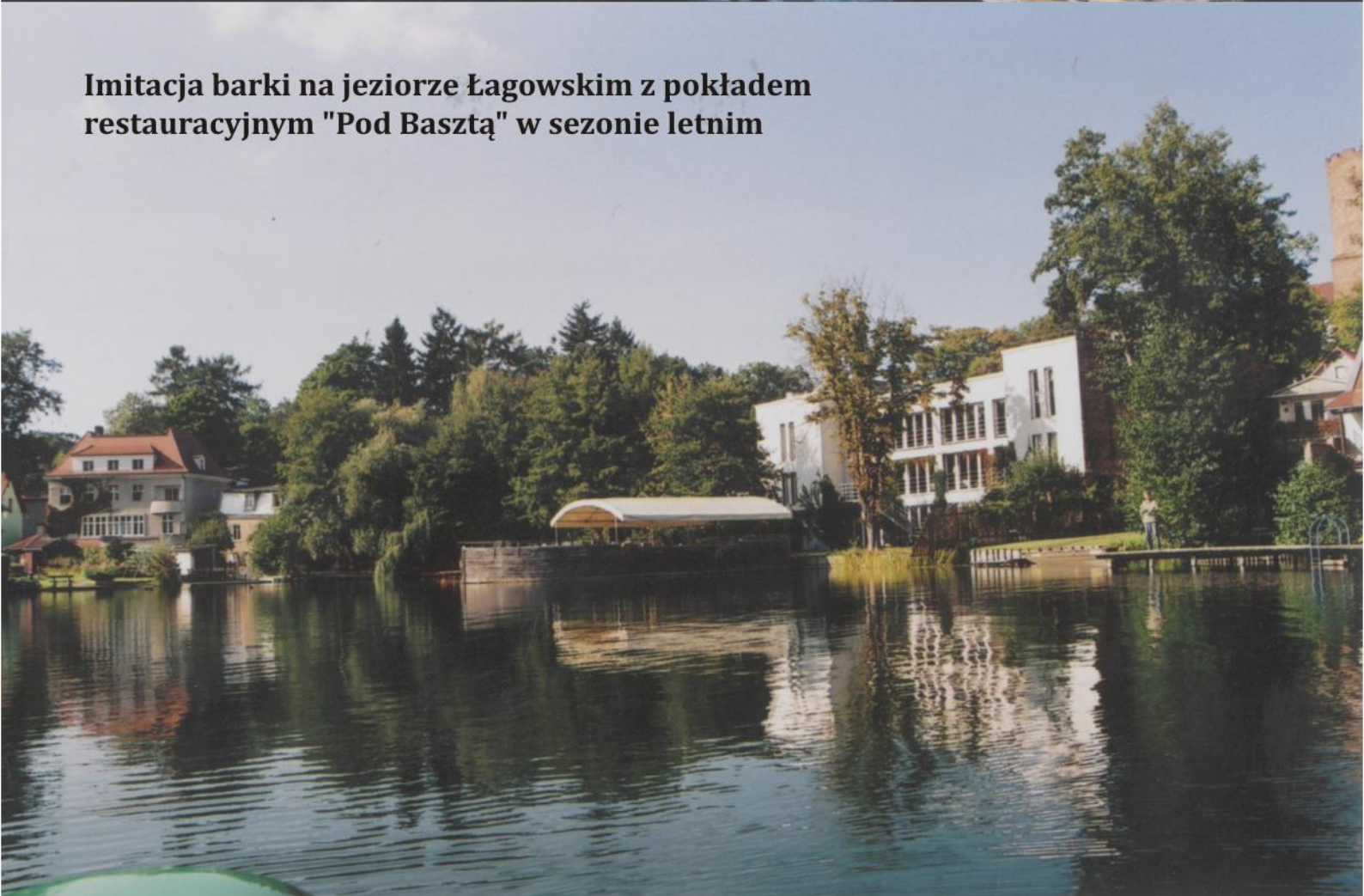
Po częściowym uspokojeniu sytuacji, chcieliśmy się dowiedzieć, co w naszym domu i sklepie się zdarzyło, i tam się wybraliśmy. Poszliśmy tam – dziadkowie i moja ciotka w kierunku naszego domu. Okazało się, że Rosjanie odkryli już, że u nas istnieje zupełnie sprawna piekarnia i wkrótce zaczęto wypiekać chleb. Ponieważ moja matka schowała kilka worków mąki jako żelazną rezerwę, to natychmiast ją uruchomiono.

Rosjanie ustawili w naszym ogrodzie jeszcze trzy piece polowe i uruchomili swoją piekarnię wojskową. Jak się okazało, że matka moja jest właścicielką piekarni, musiała ona od tej pory piec chleb dla Rosjan. Nie było to takie złe, ponieważ nasz teren stał się chronionym terenem wojskowym, w którym myśmy mieszkali. W międzyczasie uświadomiliśmy sobie, że Rosjanie nie wszędzie tak pogodnie i spokojnie zachowywali się, jak u nas.

Marianne Seiring
tłumaczył Peter Głogowski XII 2009
cz. I „KŁ” Nr 4/8/2010

Imitacja barki na jeziorze Łagowskim z pokładem restauracyjnym "Pod Basztą" w sezonie letnim

Port w Łagowie współcześnie, przystanie, pomosty, mariny - to wszystko w sezonie letnim jest dostępne w Łagowie - choć niewielkie, to coraz liczniejsze...